

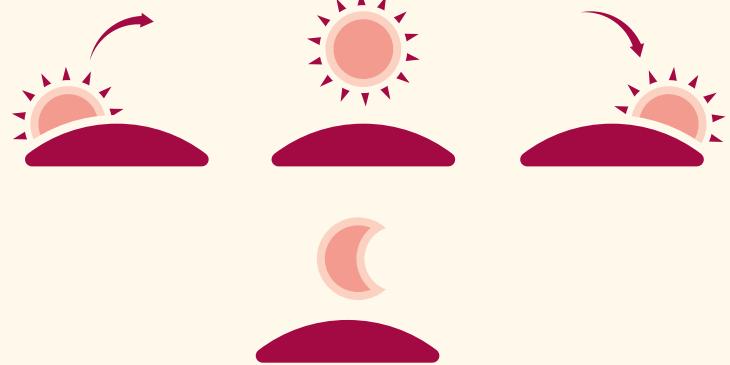
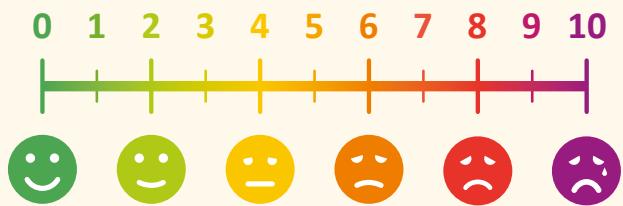
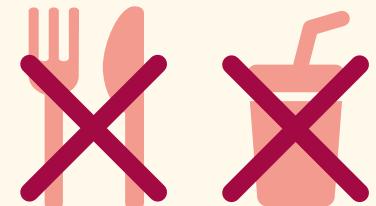
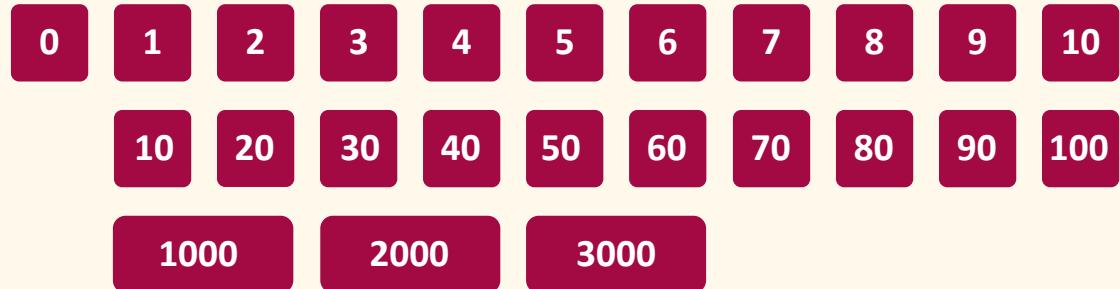

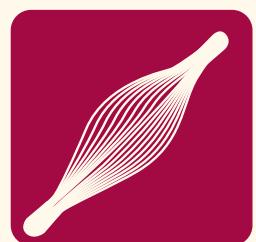
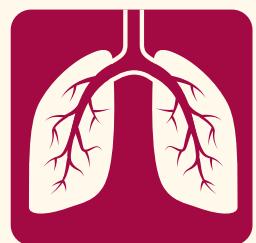
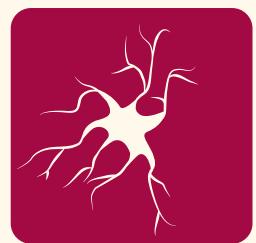
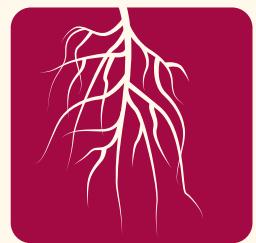
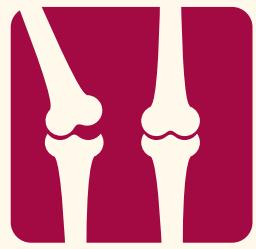
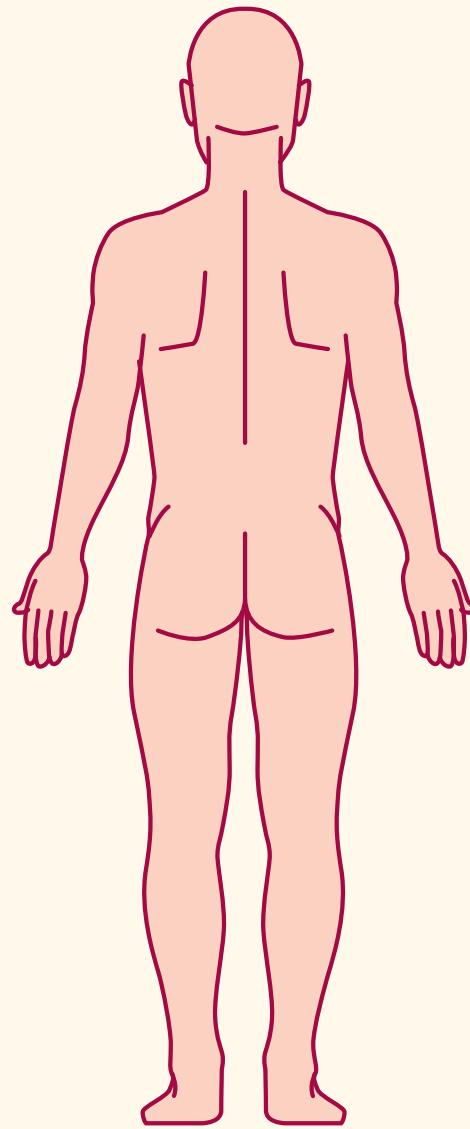
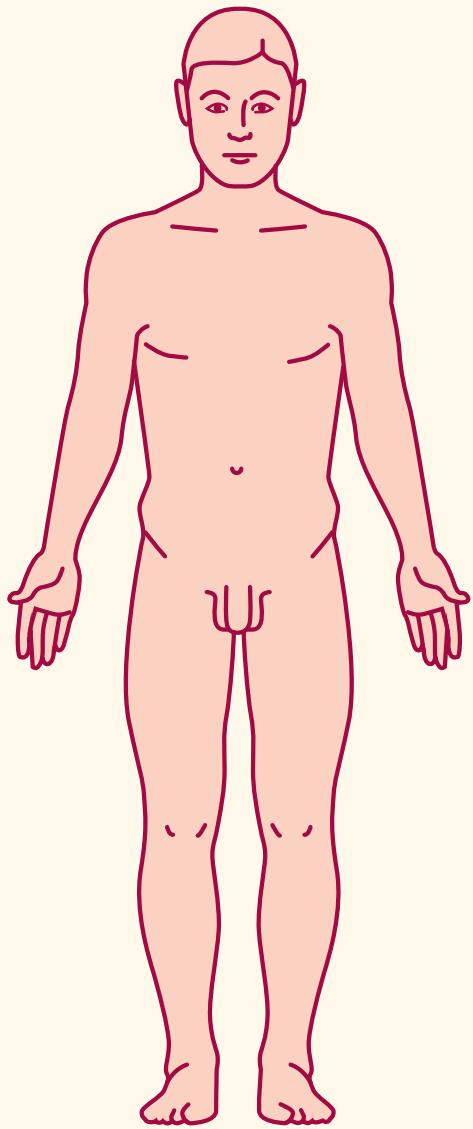
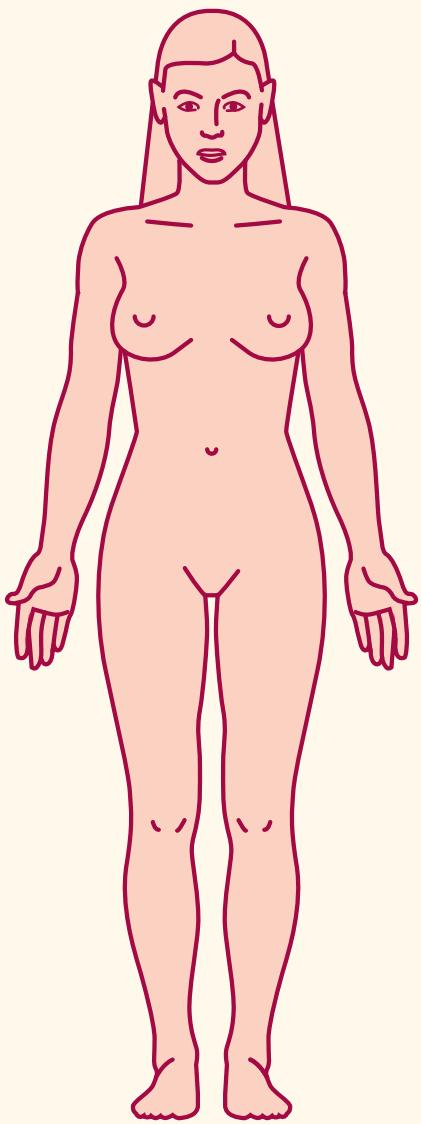
Fjalor shumëgjuhësh
për komunikim më të
lehtë në shëndetësi

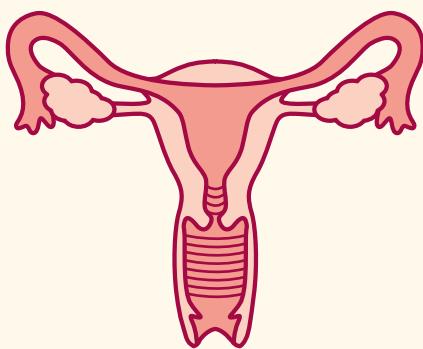
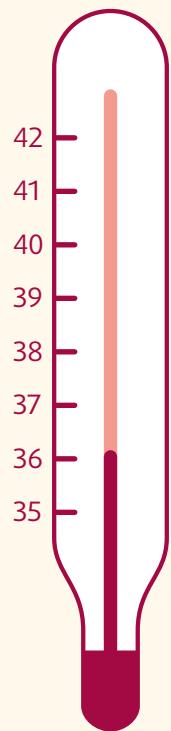
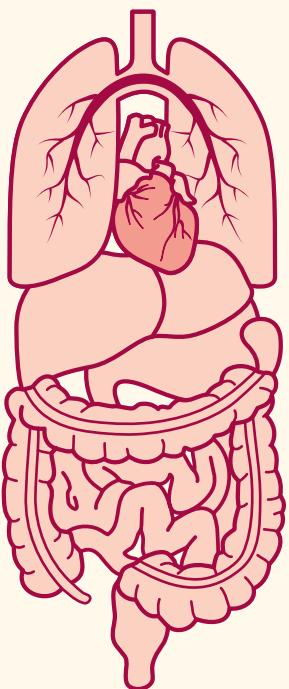

Veçjezični priročnik

za lažje sporazumevanje
v zdravstvu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
8	9	10	11	12	13	14					
15	16	17	18	19	20	21					
22	23	24	25	26	27	28					
29	30	31									

Kateri jezik razumete?

jezik

What language do you understand? English (angleščino)

Quelle langue comprenez-vous? Français (francoščino)

на каком языке вы понимаете? Русский (ruščino)

你会说什么语言? 汉语 (kitajščino)

ما هي اللغة التي تفهم؟ (اللغة العربية) (arabščino)

به چه زبانی حرف می زنید؟ (فارسی) (farsi)

Cilat gjuhë i flisni?

Shqip (albanščino)

Večjezični priročnik

za lažje sporazumevanje
v zdravstvu

Fjalor shumëgjuhësh
për komunikim më të
lehtë në shëndetësi

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.18'221(038)(035)

VEČJEZIČNI priročnik za lažje sporazumevanje v zdravstvu.
4, Albansko / [avtorice Nataša Hirci ... [et al.] ; urednice Uršula
Lipovec Čebron ... [et al.] ; prevod Hakim Asanabla (arabščina) ...
[et al.] ; ilustracija Irena Gubanc, Mateja Škofič]. - 1. izd., 2. natis. -
Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2017

ISBN 978-961-237-908-7

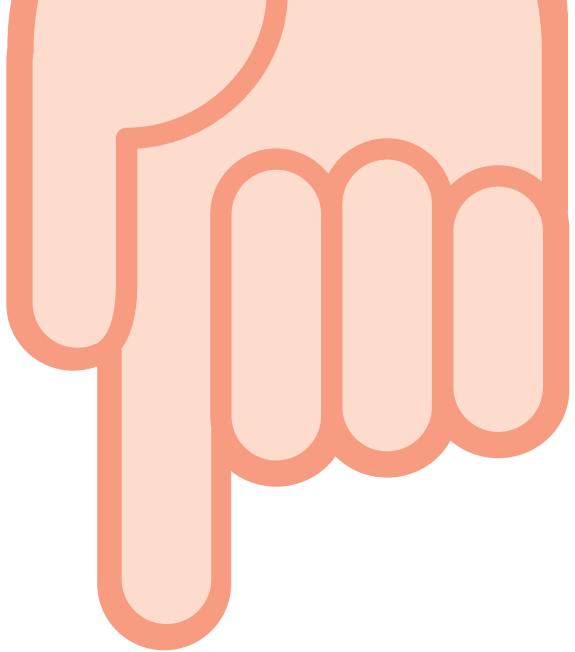
1. Hirci, Nataša 2. Lipovec Čebron, Uršula
291492608

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Projekt sofinancira Evropska Unija
iz Sklada za azil, migracije in vključevanje

6 Uvodnik

Kryeartikulli

16 Priporočila za zdravstvene delavce

Rekomandime për punonjësit e shëndetësisë

20 Navodila za uporabo

Udhëzime për përdorim

22 01 Sprejem

Pranimi

34 02 Simptomi

Simptomat

86 03 Bolezni

Sëmundjet

100 04 Alergije, zdravila, navade

Alergjité, barnat/ilaçet, zakonet

116 05 Pregled

Kontrolli

134 06 Preiskave

Analiza/Ekzaminime

146 07 Navodila

Udhëzime

162 08 Zdravje žensk in otrok

Shëndeti i grave dhe fëmijëve

206 09 Duševno zdravje

Shëndeti mendor

216 10 Zobozdravstvo

Kujdesi dentar

230 Dodatne informacije

Informacione shtesë

236 Splošne fraze

Fraza të përgjithshme

242 Viri

Burimet

Popotnica priročniku

V ambulanto stopimo s prepričanjem ali z upanjem, da se bomo z zdravnikom lahko sporazumevali. Tudi zdravnik sprejme bolnika v prepričanju (ali v upanju), da ga bo lahko razumel.

Izkušnje mnogih migrantov, beguncev, pa tudi turistov in študentov iz tujine, kažejo, da ni vedno tako. Obenem pa vse več slovenskih zdravstvenih delavcev priznava, da imajo težave pri sporazumevanju z osebami, ki govorijo njim nepoznane jezike. Tako med zdravstvenimi delavci in osebami, ki ne razumejo slovensko, nastajajo mnogi jezikovni in kulturni nesporazumi. Vse to prispeva k slabši dostopnosti zdravstvenih storitev in manj kakovostni zdravstveni obravnavi ter predstavlja tveganje za varnost pacientov.

V okviru projekta "Izdaja slovarja, namenjenega lažji komunikaciji migrantov z zdravstvenim osebjem", smo se na te težave poskušali odzvati z oblikovanjem večjezičnega priročnika v osmih jezikih (albanskem, angleškem, arabskem, farsi, francoskem, kitajskem, ruskem in slovenskem). Poudariti velja, da je ta priročnik pripomoček za najosnovnejše sporazumevanje pri manj zapletenih zdravstvenih težavah in nikakor ne more nadomestiti tolmača ali medkulturnega mediatorja.

Sourednici tega priročnika upava, da bo to področje v prihodnje deležno večje pozornosti odločevalcev in bo na nacionalni ravni vzpostavljena dostopna mreža profesionalnih tolmačev na področju zdravstva. Poleg tega si želiva, da bi

bili zdravstveni delavci vseh profilov deležni kontinuiranega usposabljanja za ustrezeno obravnavo uporabnikov iz drugih kulturnih in jezikovnih okolij. Na koncu pa bi radi namenili popotnico temu priročniku, za katerega upava, da bo v pomoč tako zdravstvenim delavcem kot tudi čim večjemu številu uporabnikov, ki ne razumejo slovenskega jezika.

Uršula Lipovec Čebron in Sara Pistotnik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Fjala përcjellëse e doracakut

Në ambulancë hyjmë me bindjen (apo shpresën), se do të dimë të komunikojmë me mjekun. Po ashtu mjeku e pranon pacientin me bindjen (apo me shpresën), që do të mund ta kuptojë atë.

Përvoja e shumë emigrantëve, refugjatëve, si edhe turistëve dhe studentëve tregojnë se nuk ndodh gjithmonë kështu. Njëkohësisht, çdo ditë e më shumë, shumë punonjës të shëndetësisë pranojnë se kanë vështirësi në komunikimin me individët, që flasin gjuhë, të cilën ata nuk e kuptojnë. Kështu pra ndërmjet punojnësve të shëndetësisë dhe individëve, që nuk flasin sllovenisht, shfaqen shumë mos-marrveshje gjuhësore dhe kulturore. E gjithë kjo çon në qasjen e dobët në shërbimet shëndetësore dhe shqyrtimin shëndetësor të cilësisë jo të mirë, çfarë përbën rrezik përsigurinë e patientëve.

»Në kuadër të botimit të fjalorit, i cili ka për qëllim komunikim më të lehtë të emigrantëve me punonjësit e shëndetësisë«, jemi përgjigjur me krijimin e doracakut multigjuhësor në shtatë gjuhë (në shqip, anglisht, arabisht, farsi, frëngjisht, gjuhën kineze dhe rusisht). Duhet të theksojmë se, ky doracak është mjet pune ndihmës për komunikimin më të thjeshtë të mundur, e mund të përdoret për çështjet shëndetësore, që nuk janë aq të ndërlikuara dhe asesi nuk mund të zëvendesojë përkthyesin apo mediatorin ndërkulturor.

Redaktoret e këtij doracaku shpresojmë, që në të ardhmen kësaj fushe ti kushtohet vëmendje më e madhe nga ana e atyre, që vendosin dhe të krijohet një rrjet i qasshëm i përkthyesve profesionistë në fushën e shëndetësisë në nivel kombëtar. Krahas kësaj dëshirojmë, që punonjësit e shëndetësisë të të gjitha profileve të inkuadrohen në trajnime të herëpashershme për shqyrtimin e përdoruesve, që vijnë nga vendet me kulturë dhe gjuhë ndryshe nga ajo sllovene. Kjo ishte edhe fjala përcjellëse për këtë doracak, për të cilin shpresojmë, që do të jetë në ndihmë si të punonjësve të shëndetësisë, ashtu edhe të një numri sa më të madh të përdoruesve, që nuk kuptojnë gjuhën sllovene.

Uršula Lipovec Čebron, Sara Pistornik, Fakulteti Filozofik i Universitetit të Ljubljanaës

Uvodne misli

Dobro sporazumevanje med bolnikom in zdravnikom je osnova za uspešno zdravljenje in preprečevanje bolezni. Zdravniki, medicinske sestre in drugi zdravstveni delavci morajo pri svojem delu neredko premagovati jezikovne ovire, saj se srečujejo z bolniki, ki prihajajo iz drugih držav in ne znajo oziroma ne razumejo slovenščine. S seboj prinašajo tudi značilnosti svojega socialno-kulturnega okolja, vključno z verskimi prepričanji in stališči o zdravju in bolezni. Zmožnost sporazumevanja z uporabniki zdravstvenih storitev, ki ne razumejo slovenščine, tako postaja vse pomembnejša pri vsakodnevnom delu v mnogih zdravstvenih ustanovah po Sloveniji.

S tem v mislih smo se lotili projekta *Izdaja slovarja, namenjenega lažji komunikaciji migrantov z zdravstvenim osebjem*. Preden smo se posvetili pripravi slovarja oziroma piročnika, smo najprej želeli bolje spoznati jezikovne izzive v slovenskem zdravstvu, zato smo oblikovali spletni anketni vprašalnik. V njem smo zdravstvene delavce spraševali o pogostosti stikov z uporabniki, ki ne razumejo slovenščine, o jezikovnih ovirah, s katerimi se srečujejo pri svojem delu, in o načinu, na katere se z njimi soočajo. Spletna anketa je potekala jeseni 2016, v njej je sodelovalo 575 oseb: 342 medicinskih sester (59 %), 152 zdravnikov (26 %), 34 zobozdravnikov (6 %) in drugi zaposleni (administrativni delavci, fizioterapevti, tehnično osebje itd.). Rezultati ankete so pokazali, da se večina zdravstvenih delavcev srečuje z uporabniki, ki poleg slovenščine najpogosteje govorijo hrvaški, angleški, albanski, nemški, italijanski in makedon-

ski jezik. Pri sporazumevanju imajo več težav tudi z ruščino, kitajščino, arabščino, bolgarščino, ukrajinščino in drugimi jeziki, ki se v slovenskem prostoru uporabljajo redkeje.

Pri premagovanju teh ovir so večinoma prepuščeni lastni iznajdljivosti in odkrito navajajo, da so pogosto neuspešni. Največkrat jim je v pomoč oseba, ki spremlja uporabnika (sorodnik, prijatelj, sodelavec), oziroma sodelavci, ki govorijo tuj jezik. Uradne tolmače predvsem pogrešajo na primarni ravni zdravstva, kjer je na voljo manj časa za poglobljeno obravnavo.

S tem priročnikom in usposabljanjem z naslovom *Pacient ne govori slovensko! Izziv za zdravstvene delavce v Sloveniji*, ki smo ga organizirali za zdravstvene delavce v različnih krajih Slovenije, smo naredili le nekaj prvih korakov k izboljševanju stanja na tem področju. Želimo pa si, da bi bilo v prihodnje teh korakov več in da bi bili usmerjeni v pravo smer.

Večjezični priročnik, ki je pred vami, je preveden v sedem jezikov, in sicer v albanščino, angleščino, arabščino, farsi ali perzijščino, francoščino, kitajščino in ruščino. Izbor je bil narejen na osnovi podatkov, pridobljenih v predhodnih raziskavah (v okviru sedmega okvirnega programa FP7 MIME – *Mobility and inclusion in multilingual Europe* in projekta *Za boljše zdravje in zmanjšanje neenakosti v zdravju – Skupaj za zdravje*) ter raziskavah, opravljenih znotraj tega projekta (spletna anketa in pregled statistik Ministrstva za notranje zadeve RS).

Glede na pridobljene podatke in v želji, da bi bil pripomoček uporaben za kar največ uporabnikov, smo pri končnem izboru dajali prednost tistim jezikom, ki na določenem območju delujejo kot splošno sporazumevalni jezik ali *lingua franca*: to so angleščina (svetovna *lingua franca*), arabščina (uradni jezik v vseh državah Arabske lige, govorijo ga na celotnem področju Sahare), francoščina (*lingua franca* v severni Afriki), ruščina (*lingua franca* v državah, ki so pripadale Sovjetski zvezi oz. so bile pod njenim vplivom), mandarinščina (sporazumevalni jezik na večjem delu ozemlja Kitajske), farsi (*lingua franca* v Iranu, Afganistanu in Tadžikistanu, razumejo ga tudi v jugozahodnem Pakistanu). Tem jezikom smo dodali še albanščino, ki se zarisuje kot največji jezikovni problem pri komunikaciji zdravstvenega osebja z uporabniki zdravstvenih ustanov v Sloveniji. K posameznim izrazom v knjižni albanščini smo dodali izraze, ki se uporabljajo na Kosovu, da bo priročnik za uporabnike, ki niso valjeni knjižne albanščine, razumljivejši.

Nujno je poudariti tudi nekatere pomembne omejitve tega priročnika. Ta nudi pomoč pri obravnavi tugejezičnega uporabnika v omejeni obliki, saj je le delno uporaben pri obravnavi nepismenih bolnikov in ne omogoča poglobljenega pogovora ter posledično tudi ugotovitve zdravstvenega stanja pri zahtevnejših zdravstvenih težavah. Priročnik pomaga določiti osnovno težavo uporabnika zdravstvenih storitev, za nadaljnjo obravnavo bolnika pa je potrebna dodatna pomoč tolmača.

Raziskave iz držav, ki se že dlje časa soočajo s povečanim priseljevanjem iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij, so pokazale, da odsotnost ali pomanjkljiva kvaliteta prenosa sporočila iz enega jezika v drugi, ne predstavlja samo kršitve pravic uporabnikov, ki jih v Evropi zagotavlja tudi Direktiva Evropskega parlamenta in sveta o uveljavljanju pravic pacientov pri čezmejnem zdravstvenem varstvu. Prav tako lahko pomeni tudi precejšnje finančno breme za državo prihoda, v skrajnih primerih pa je lahko vzrok za kazensko in odškodninsko odgovornost zdravstvenega osebja. Zanašanje na nekvalitetno tolmačenje, ki ga izvajajo sorodniki in znanci bolnikov, ter odsotnost tolmača lahko privredita do neustreznih in pomanjkljivih diagnoz, napačnega zdravljenja, večkratnih in prepogostih obiskov pri zdravniku, podvajanja raziskav ter daljših ležalnih dob.¹

¹ Lindholm in drugi ugotavljajo, da obstaja neposredna povezava med uporabo tolmačev in trajanjem hospitalizacije. Na osnovi podatkov o 3071 bolnikih, obravnavanih med letoma 2004 in 2007 v tercarni ameriški bolnišnici, ki deluje v okviru Univerze Harvard, so ugotovili, da je le 39 % bolnikov prejelo podporo v obliki tolmačenja pri sprejemu in odpustu. Bolniki, ki niso imeli te podpore, so bili hospitalizirani za 0,75 do 1,47 dneva dlje in so bili pogosteje ponovno sprejeti v bolnišnico v roku 30 dni.

Lindholm, M. in drugi (2012). Professional language interpretation and inpatient length of stay and readmission rates. *Journal General Internal Medicine*, 27 (10), str. 1294–95.

Glej tudi: John-Baptiste A., Naglie G., Tomlinson G. in drugi (2004). The effect of English language proficiency on length of stay and in-hospital mortality. *J Gen Inter Med*. 2004; 19:221–228; Quan, Kelvin in Lynch Jessica. 2010. The High Costs of Language Barriers in Medical Malpractice. 2010. University of California: School of Public Health, The National Health Law Program.

Priporočamo torej, da priročnik uporabljate s premislekom in le tedaj, ko nimate na razpolago podpore tolmačev ali drugih usposobljenih jezikovnih in medkulturnih posrednikov. Za nadaljnjo obravnavo uporabnika in za boljše izide zdravljenja boste namreč potrebovali dodatno jezikovno podporo in nadgradnjo pomoči, ki vam jo nudi ta priročnik.

Nike Kocijančič Pokorn, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Marija Milavec Kapun, Zdravstvena fakulteta Univerze v Ljubljani
Danica Rotar Pavlič, dr. med., Katedra za družinsko medicino,
Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani

Priporočila za zdravstvene delavce

Namen tega priročnika je omogočiti hitro in učinkovito zdravstveno obravnavo oseb, ki ne razumejo slovenščine. V njem navajamo najpogosteje uporabljenia vprašanja in odgovore, ki se pojavljajo ob običajnem poteku obravnave. Zaporedje temelji na izkušnjah iz prakse in podobnih priročnikih iz tujine. Pred uporabo priročnika vam želimo podati nekaj splošnih priporočil za sporazumevanje s tujejezičnimi osebami:

Na zdravje vpliva mnogo različnih dejavnikov, vključno z družbeno-kulturnimi dejavniki. Ko ne poznate posameznikovega okolja, je treba tem dejavnikom posvetiti dodatno pozornost. Pri zdravstveni obravnavi migrantov oz. beguncev bo zato upoštevanje družbeno-kulturnih dejavnikov pomagalo preprečevati poslabšanje bolezni in omogočilo boljše sodelovanje posameznika pri zdravljenju.

Na kulturo vpliva mnogo dejavnikov (spol, etnična pripadnost, veroizpoved, družbeno-ekonomski status, spolna usmerjenost, dosedanje življenske izkušnje idr.), pri čemer se vpliv teh dejavnikov med posamezniki razlikuje. Imejte v mislih, da ti dejavniki vplivajo tako na uporabnikovo kot na vašo osebno in strokovno presojo.

Zavedajte se, da imajo migranti oz. begunci različne pravne statuse, kar jim lahko otežuje dostop do zdravstvenega zavarovanja in do zdravstvenih storitev. Če opazite, da ima uporabnik s tem težave, mu poskušajte po svojih močeh pomagati.

Pozorni bodite na obravnavo, ki so je v vaši ustanovi deležne osebe brez zdravstvenega zavarovanja. Udejanjajte pravico do nujnega zdravljenja ter s tem zagotovite, da bodo tudi nezavarovane osebe deležne ustreznega zdravljenja.

Pri nagovarjanju uporabnika je pomembno, da ravnate na način, ki je osredinjen na posameznika, je kulturno ozaveščen in ne stigmatizira.

Zavedajte se, da je govorica telesa kulturno pogojena. Pozorno spremljajte svoje in uporabnikovo nebesedno izražanje. Kadar niste prepričani, kako ravnati, je najboljše, da se vedete čim bolj nevtralno, nevsiljivo.

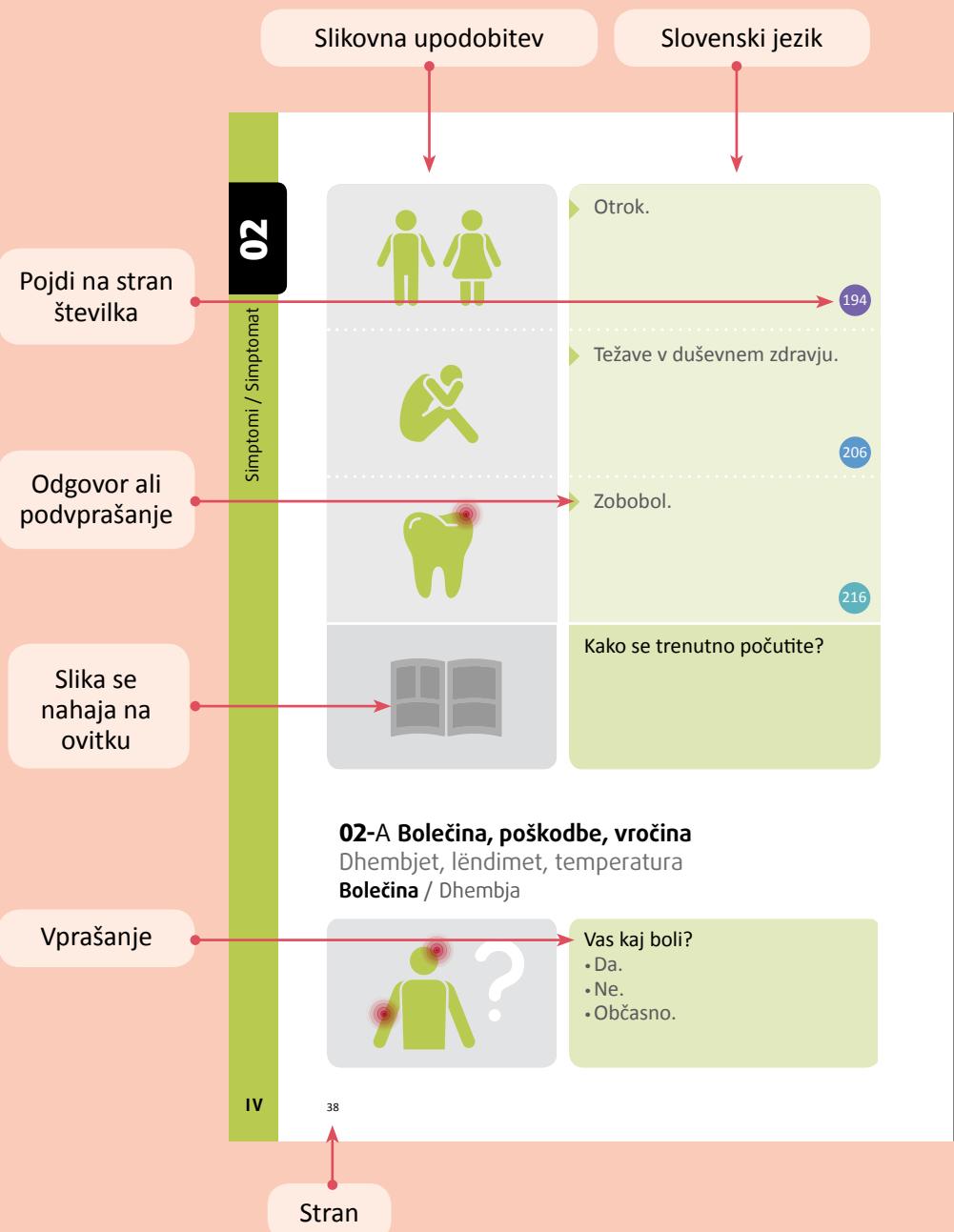
Med pogовором je pomembno, da ostanete mirni in razumevajoči. Govorite počasi, razločno, ne povzdigujte glasu. Bodite jasni, povejte bistvo, izogibajte se zapletenim stavkom. Delajte, kot ste rekli, da boste naredili, saj boste na ta način posamezniku dali občutek varnosti.

Vedno obstajajo možnosti za težave v sporazumevanju; če niste razumeli, kaj je oseba povedala, ponovno vprašajte oziroma skušajte preveriti, ali ste pravilno razumeli.

Če posameznik ne deli vaših prepričanj o zdravstveni oskrbi, poskusite najti rešitev, ki bo zadovoljila tako njegove potrebe kot potrebo po zdravljenju in negi.

Imejte v mislih, da nekateri posamezniki zaradi svojega gmotnega položaja nimajo vedno možnosti slediti predpisani terapiji, zato jo poskusite prilagoditi njihovim zmožnostim in življenjskim pogojem.

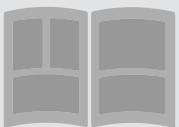
Mogoče je tudi, da uporabnik potrebuje nezdravstveno pomoč; v tem primeru razmislite, kdo mu lahko pomaga.

01

Sprejem
Pranimi

	<p>Dober dan.</p>
	<p>Kateri jezik razumete?</p>
	<p>Jaz sem zdravnik/zdravnica.</p>
	<p>Jaz sem medicinska sestra.</p>
 +386 _____	<p>Kako vam je ime? Prosim, napišite svoje ime v latinici.</p>
	<p>Telefon in naslov? Prosim, napišite svoj telefon in naslov v latinici.</p>

Përshëndetje.

Cilat gjuhë i flisni?
Unë flas:

Unë jam mjeku.

Unë jam infermjerja (motra medicinale).

Si quheni?
Ju lutemi, shkruajeni emrin tuaj në alfabetin tonë (slloven).

Cili është numri juaj i telefonit dhe adresa?
Ju lutemi, shkruajeni emrin tuaj në alfabetin tonë (slloven).

	Rojstni datum (dan, mesec, leto):
	Država rojstva:
	Imate zdravstveno zavarovanje? Prosim, pokažite mi zdravstveno kartico ali drugo dokazilo.
	Ste že bili pri nas?
	Imate osebnega izbranega zdravnika?
	Želite, da vas pregleda zdravnik ali zdravnica?

Data e lindjes:

Shteti i lindjes:

A keni sigurim shëndetësor?

Ju lutem, më tregoni kartelën tuaj shëndetësore ose ndonjë dokument tjetër mjekësor që keni.

A keni qenë ndonjëherë këtu?

A keni ndonjë mjek familjar personal?

A dëshironi të kontrolloheni nga një doktor apo doktoreshë?

- ▶ • Zdravnik
- zdravnica
- vseeno.

Trenutno nimamo nobenega zdravnika/zdravnice na razpolago.

Kaj potrebujete?

- ▶ Zdravniški pregled.

- ▶ Zobozdravniški pregled.

- ▶ Rad bi se naročil na pregled.

158

- ▶ • Doktor.
- Doktoreshë.
- Nuk ka rëndësi.

Në këtë çast nuk kemi asnjë doktoreshë.

Cila është arsyja e vizitës suaj?

- ▶ Kontroll mjekësor.

- ▶ Kontroll dental.

- ▶ Dua të caktoj një termin te mjeku.

▶ Zdravila.

▶ Prevezo rane.

▶ Rezultate preiskave.

▶ Pripomočke:
obvezo, obliž, plenice, berglo,
hoduljo, invalidski voziček,
očala.

▶ Dokumente:
• napotnico,
• bolniški stalež,
• recept,
• nalog za reševalni prevoz.

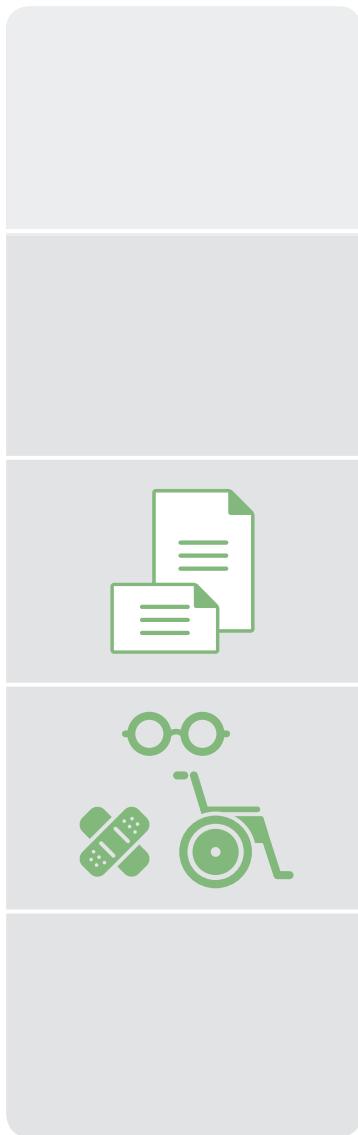
▶ Barna.

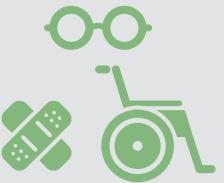
▶ Mjekim plage.

▶ Rezultatet e ekzaminimit.

▶ Mjete ndihmëse:
pajisjet mjekësore për fashim të plagës, fasha, pelena,
paterica, ndihmëse për ecje, karroca, syze.

▶ Dokumentet:
• Udhëzimi për te specialisti.
• Raporti i pushimit mjekësor.
• Receta e barnave
• Kërkesë për transport të autorizuar me autoambulancë
për rast jo-urgjent.

	<p>▶ Drugo.</p>
	<p>Ali je nujno?</p>
	<p>Ali imate kakšne dokumente o vašem zdravju? Prosim, pokažite mi jih.</p>
	<p>Ali imate/uporabljate kakšne (medicinske, ortopediske) pripomočke? Prosim, pokažite mi jih.</p>

	<p>▶ Tjetër.</p>
	<p>A šehtë urgjent?</p>
	<p>A keni ndonjë kopje të raporteve tuaja mjekësore? Ju lutem, m'i tregoni.</p>
	<p>A keni apo a përdorni ndonjë mjet ndihmës (mjekësor, ortopedik)? Ju lutem, m'i tregoni ato.</p>
	<p>Ju lutem, prisni këtu. Do të kërkoj një përkthyes.</p>

02

Simptomi Simptomat

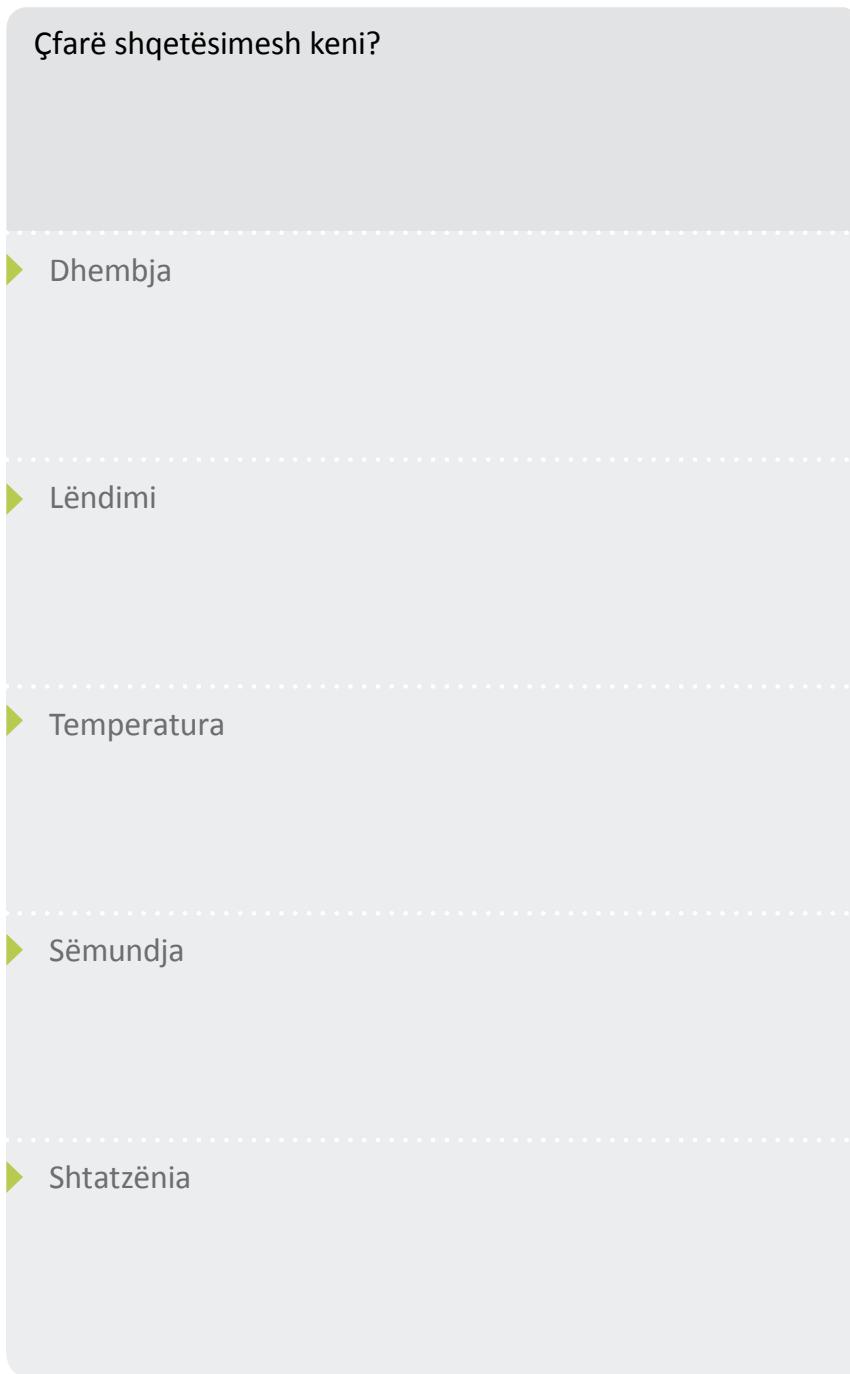
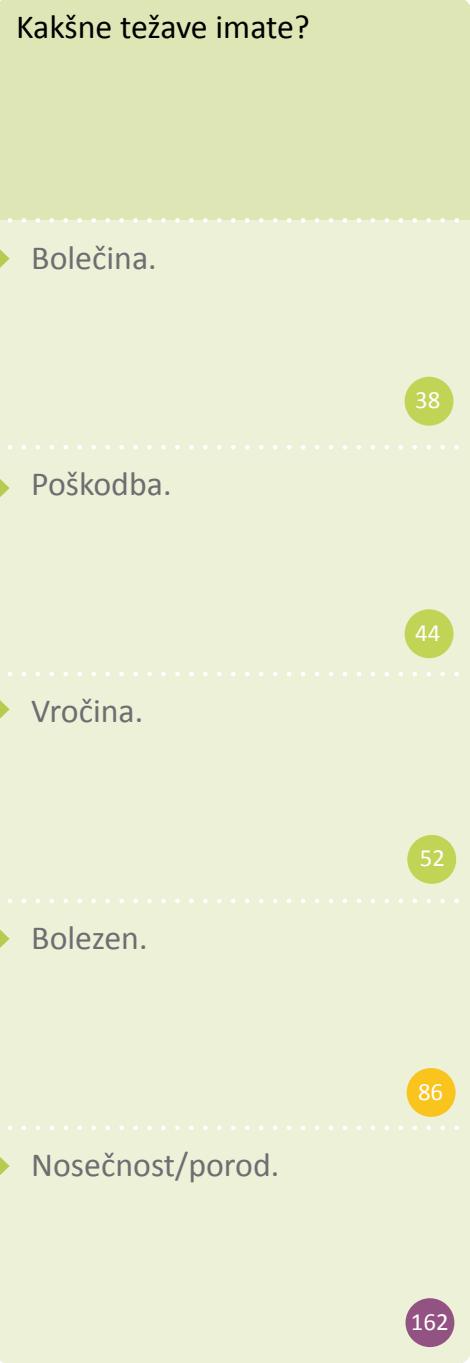
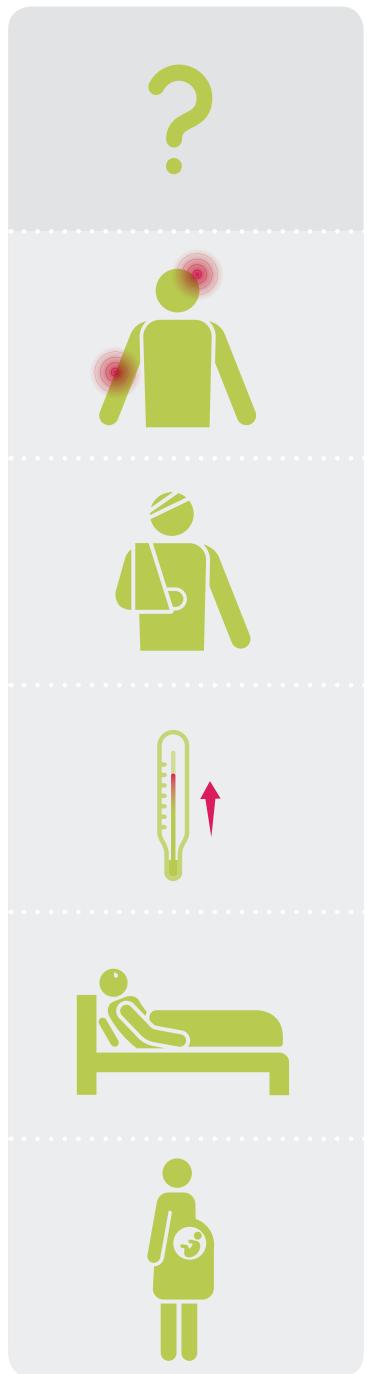

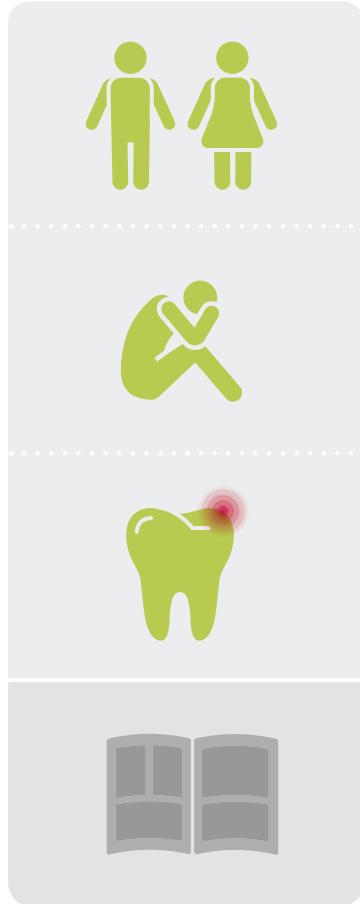
02-A Bolećina, poškodbe, vroćina 38

Dhembjet, lëndimet, temperatura

02-B Drugi simptomi 56

Simptomat tjera

▶ Otrok.

194

▶ Težave v duševnem zdravju.

206

▶ Zobobol.

216

Kako se trenutno počutite?

▶ Fëmija

▶ Statusi mendor

▶ Dhembja e dhëmbit

Si ndjeheni në këto çaste?

02-A Bolečina, poškodbe, vročina

Dhembjet, lëndimet, temperatura

Bolečina / Dhembja

Vas kaj boli?

- Da.
- Ne.
- Občasno.

A keni dhembje?

- po
- jo
- ndonjëhere

- ▶ • Kje?
- Od kdaj?
- Kako močno?

Kakšna je bolečina?

- ▶ • Topa.
- Ostra.
- Stiskajoča.
- Zbadajoča.
- Pekoča.
- Stalna.
- Občasna (v presledkih).
- Se seli.
- Imam krče.

Kako pogosto začutite bolečino?

Kdaj se pojavi bolečina?

- ▶ • Ku?
- Kur ka filluar?
- Sa e fortë është dhembja?

Përshkruajeni, si është kjo dhembje?

- ▶ • Topitëse.
- E mprehtë.
- Shtrënguese.
- Shpuese.
- Djegëse.
- Konstante/ e vazhdueshme.
- Herë pas here.
- Lëviz.
- Kam ngërqe.

Sa shpesh e ndjeni këtë dhembje?

Kur e ndjeni apo ju shfaqet kjo dhembje?

► Bolečina je stalna.

► Med naporom.

► Ko sem razburjen/a.

► • Pred hrano.
• Po hrani.

► Med gibanjem.

► Med počitkom.

► Dhembja është e vazhdueshme.

► Gjatë aktivitetit fizik.

► Gjatë stresit.

► • Para ngrënies.
• Pas ngrënies.

► Gjatë ushtrimeve.

► Gjatë pushimit.

- ▶ • Podnevi.
- Ponoči.

▶ Pri dihanju.

▶ Drugo.

- ▶ • Gjatë ditës.
- Gjatë natës.

▶ Kur marr frymë.

▶ Tjetër.

Poškodbe / Lëndimet

Pokažite, kje ste poškodovani.
Ali ste še kje poškodovani?

Kdaj ste se poškodovali?

Më tregoni, ku jeni lënduar.
A keni ndonjë lëndim tjetër?

Kur jeni lënduar?

Si ka ndodhur lëndimi?

▶ Jam rrëzuar.

▶ Kam rënë nga lartësia:

▶ Si u rrëzuat?

▶ Sulm nga një person tjetër me:
Grusht

▶ Kafshim

Kako je prišlo do poškodbe?

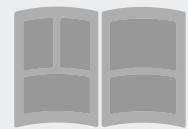
▶ Padec na ravnem.

▶ Padec z višine.

▶ Na kateri del telesa ste padli?

▶ Napad druge osebe:
s pestmi.

▶ Napad druge osebe:
ugriz.

▶ Napad druge osebe:
nož, streljanje.

▶ Prometna nezgoda.

▶ Pri delu z orodjem, s strojem.

▶ Električni udar.

▶ Kemikalije.

▶ Shkrepje me armë zjarri.
Thikë, objekt i mprehtë.

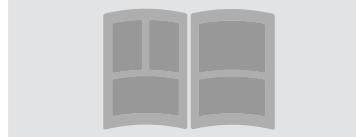
▶ Shkrepje me armë zjarri.
Thikë, objekt i mprehtë.

▶ Aksident trafiku.

▶ Lëndim nga ndonjë vegël, në vend të punës, lëndim me
makineri.

▶ Goditje nga rryma elektrike.

▶ Lëndë kimike.

Ugriz živali.

Drugo.

Ali vas boli?

40

Ali zdaj krvavite?
Kako močno?

Ste pred kratkim krvaveli?
Kdaj?

Ste bruhalni?

64

Kafshim nga ndonjë kafshë.

Tjetër.

A keni dhembje?

A keni gjakderdhje?
Sa?

A keni humbur gjak së fundi?
Kur keni humbur?

A keni pasur vjellje?

Ste izgubili zavest?

Ste bili kdaj cepljeni proti tetanusu?

A e keni humbur vetëdijen?

A keni qenë ndonjëherë i vaksinuar kundër tetanusit?

Vročina / Fever / Fievre

Ali imate vročino?

Koliko časa imate vročino?

A keni temperaturë?

Sa kohë keni pasur temperaturë?

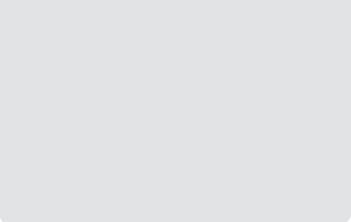

Koliko ste največ namerili vročine?

Kdaj ste jo namerili?

Sa ka qenë temperatura më e lartë që e keni matur?

Kur e keni matur?

Ste bili v stiku z bolno osebo?

A keni qenë në kontakt më dikë që ka qenë infektuar?

A keni marrë vetë barna, pa u këshilluar me mjekun?

A keni dhembje?

A jeni vaksinuar tash së shpejti?

A keni ndonjë sëmundje kronike?

A jeni lënduar tash së shpejti?

Ali ste si do sedaj pomagali sami?

114

Vas kje boli?

38

Ste bili pred kratkim cepljeni?

202

Imate kakšno kronično bolezen?

88

Ste pred kratkim imeli kakšno poškodbo?

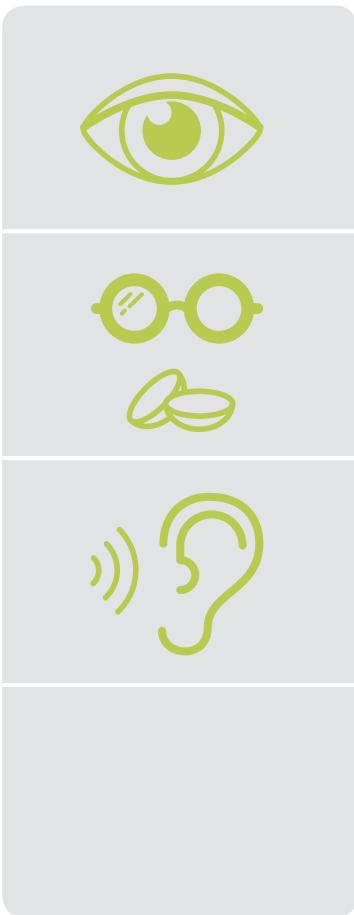
44

02-B Drugi simptomi

Simptomat tjera

Simptomi vida in sluha / Simptomat e sëmundjeve të shikimit
/simptomat e sëmundjeve të dëgjimit

Slabo vidite?

Nosite očala ali leče?

Slabo slišite?

Nosite slušni aparat?

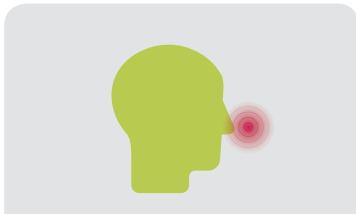
A keni ndonjë problem me shikimin?

A mbani syze apo lente kontakti?

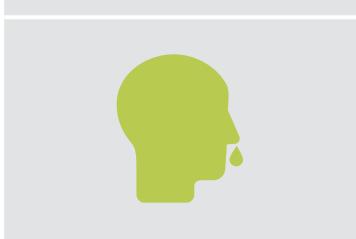
A keni ndonjë problem me dëgjin?

A përdorni aparat dëgjimi?

Simptomi dihal / Simptomat e sëmundjeve të rrugëve të frymëmarrjes

Imate zamašen nos?

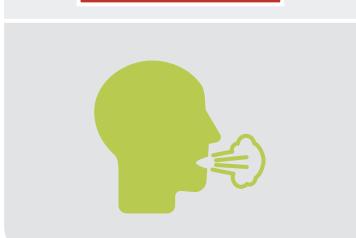
Imate izcedek iz nosu?
Kako dolgo?

Kakšen je izcedek iz nosu?

- ▶ • Prozoren/brez barve.
- Zelen.
- Rumen.
- Rjav.
- Krvav.

Kašljate?
Kdaj se je kašelj pojavit?

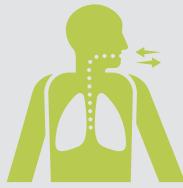
A i keni hundët e zëna?

A po ju rrjedhin hundët?
Sa kohë ka kështu?

Çfarë ngjyre është rrjedha nga hundët?

- ▶ • E kthjellë/ Pa ngjyrë.
- E gjelbërt.
- E verdhë.
- E kaftë.
- Me gjak.

A kolliteni?
Kur ka filluar kollitja?

**Ali kaj izkašljate?
Kakšen je izpljunek?**

- ▶ • Bel.
- Rumeno-zelen.
- Rdeč.
- Rjav.

**Imate težave z dihanjem?
Kako dolgo?**

Kakšne so težave?

- ▶ • Hitro, plitvo dihanje.
- Bolečina pri dihanju.
- Dušenje, ne morem dihati.
- Težka sapa.
- Ob naporu se hitro zadiham.

**A keni këlbazë?
Çfarë ngjyre është këlbara?**

- ▶ • E bardhë.
- E verdhë- në të gjelbërt.
- E kuqe.
- E kaftë.

A keni vështirësi në frysma?Nëse po, sa kohë?

Çfarë lloj vështirësie?

- ▶ • Frysma e shpejtë, e cekët.
- Frysma me dhembje.
- Ngulfatem, nuk mund të marr frysma.
- Frysma e rënduar.
- Vështirësi në frysma gjatë aktivitetit fizik.

Simptomi srca in ožilja / Simptomat e sëmundjeve kardiovaskulare

Imate težave s srcem?

Imate težave z ožiljem?
Kako dolgo?

Kakšne težave?

- ▶ • Krvni tlak (previsok, prenizek).
- Aritmija/neenakomerno bitje srca.
- Bolečina v prsih.
- Bolečine v mečih ali nogah med hojo.
- Razbijanje srca: enakomerno, neenakomerno.

38

A keni pasur ndonjë problem me zemrën?

A keni ndonjë problem me sistemin vaskular apo enët e gjakut?
Për sa kohë?

Çfarë problemesh?

- ▶ • Shtypja/ tensioni i gjakut (i lartë, i ultë)
- Aritmi/ ritëm i çrregullt i të rrahurave të zemrës.
- Dhembje në gjoks.
- Kam dhembje në pulpat e këmbëve kur ec.
- Të rrahurat e zemrës:
të rregulta
të çrregullta.

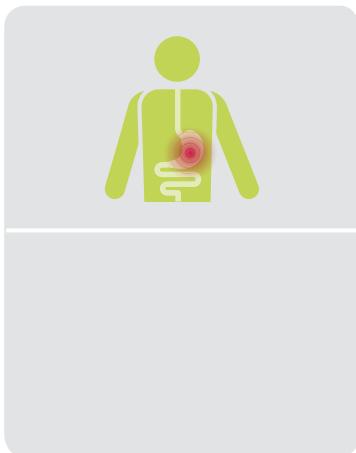

Vam otekajo noge?

Se vam vrti?

Ste bili v nezavesti?

Simptomi prebavil / Simptomat e sëmundjeve të sistemit digestiv/aparatit tretës

Vam je slabo?

Vas sili na bruhanje?

A keni èntje të këmbëve?

A keni marramendje?

A keni humbur ndonjëherë vetëdijen?

A ju përziehet?

A ju vjen për të vjellë?

Ste bruhali?
Od kdaj bruhate?

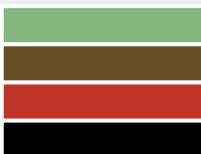

Kolikokrat ste že bruhali danes?
Kdaj ste nazadnje bruhali?

Če spijete požirek vode, jo zadržite v želodcu?

Kako je izgledalo bruhanje?

- ▶ • Tekoče.
- Gosto.
- Zeleno.
- Rjavo.
- Krvavo.
- Črna sluz.

A keni vjellë?
Kur ka filluar vjellja?

Sa herë keni vjellur sot?
Kur keni vjellë herën e fundit?

Nëse pini pak ujë, a e keni ndjesinë se do ta villni?

Çfarë pamje kishte vjellja?

- ▶ • E lëngshme.
- E trashë.
- E gjelbërt.
- E kaftë.
- Me gjak.
- Me përmbajtje sikur kokrra të kafesë.

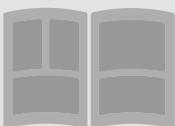

02

Imate težave z odvajanjem blata?
Kakšne težave imate?

- ▶ • Premalokrat odvajam blato.
- Prepogosto odvajam blato.
- Med odvajanjem sem opazil/a kri.
- Med odvajanjem imam bolečino.
- Napenja me.
- Boli me trebuh.

38

Kako pogosto običajno odvajate blato?
 • Vsak dan.
 • Večkrat na dan.
 • na teden.

Kdaj ste nazadnje odvajali blato?
Kakšno je bilo vaše zadnje odvajanje blata?

- ▶ • Običajno.
- Driska/tekoče blato.
- Zaprtost/ne morem odvajati blata.

02

A keni problem me jashtëqitje?
Çfarë problemi?

- ▶ • Nuk është mjaft e shpeshtë.
- Është shumë e shpeshtë.
- Kam vënë re gjak në jashtëqitje.
- Kam dhembje gjatë jashtëqitjes.
- Ndjehem i fryrë.
- Kam dhembje barku.

Sa shpesh keni jashtëqitje?
 • Çdo ditë.
 • Disa herë në ditë.
 • në javë.

Kur e keni pasur jashtëqitjen e fundit?
Si ka qenë?

- ▶ • Zakonshëm.
- Barkqitje/ jashtëqitje si ujë.
- Kapsllék/ nuk mund të dal jashtë.

Kakšne barve je blato?

- ▶ • Običajno.
- Rjavo.
- Črno.
- Rumeno.
- Zeleno.
- Rdeče.
- Krvavo.

Çfarë ngjyre ka jashtëqitja?

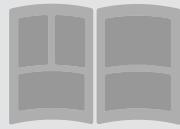
- ▶ • Ngjyrë të zakonshme.
- E kaftë.
- E zezë.
- E verdhë.
- E gjelbërt.
- E kuqe.
- Me gjak.

Imate težave z uriniranjem? Kakšne težave imate?

- ▶ • Težko uriniram, ne morem spustiti vode.
- Urin mi uhaja, ne morem zadržati vode.
- Pogosto uriniram, uriniram po kapljicah.
- Ob uriniranju me boli.
- Urin ni normalne barve ali vonja.

A keni vështirësi në urinim? Çfarë vështirësish keni?

- ▶ • Kam vështirësi në urinim.
- Kam rrjedhje të urinës, nuk mund ta kontrolloj urinimin.
- Urinoj shumë shpesh; urinoj duke pikuar/jo rrjedhshëm.
- Kam dhembje kur urinoj.
- Ngjyra dhe era e urinës nuk janë në rregull.

Kolikokrat na dan običajno urinirate?
Kdaj ste nazadnje urinirali?

Kakšen je bil urin v zadnjem času?

- ▶ • Običajen.
- Drugačne barve.
- Pekoč.
- Smrdeč.

Hrana in teža / Ushqimi dhe pesha

Imate dovolj hrane?

Kakšen je vaš apetit?

Sa shpesh urinoni gjatë ditës?
Kur keni urinuar herën e fundit?

Si ka qenë urinimi juaj së fundi?

- ▶ • Normal/ si zakonisht.
- Ka ndryshuar ngjyrën.
- Me djegësim.
- Me erë të keqe.

A keni mjaft ushqim?

Si jeni me oreks/ apetit?

Ste se v zadnjem času zredili/
shujšali?

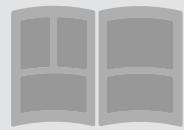

- ▶ • Namerno.
- Nenamerno.
- Za koliko kilogramov?

Tekočina / Konsumimi i längjeve

Koliko tekočine ste zaužili v
zadnjem tednu?

Kdaj ste nazadnje pili?

Koliko ste popili danes?

A keni shtuar/ humbur peshë së fundi?

- ▶ • Me qëllim.
- Pa qëllim.
- Sa kilogramë?

Çfarë sasie längjesh keni konsumuar javën e fundit?

Kur keni pirë për herë të fundit?

Çfarë sasie längjesh keni konsumuar sot?

Spanje / Gjumi

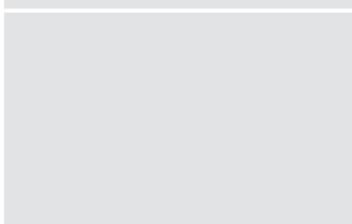
Imate težave s spanjem?

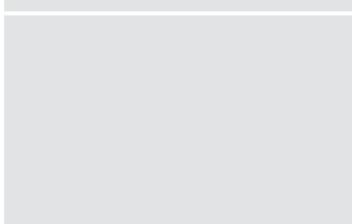
Koliko ur običajno spite?

Se ponoči prebujate?

Imate nočne more?

Kako si pomagate pri težavah?

114

A keni vështirësi me gjumë?

Sa orë flini gjatë natës zakonisht?

A zgjoheni gjatë natës?

A keni èndërra të këqija gjatë natës?

Si i ndihmoni vetes apo si veproni në këto raste?

Omotica, vrtoglavica, nezavest / Marramendja,
alivanosja/e rëna të fikët

Ste šibki ali omotični?

Se vam vrti?

Ste bili nezavestni?

Imate težave z ravnotežjem?

Vam šumi v ušesih?

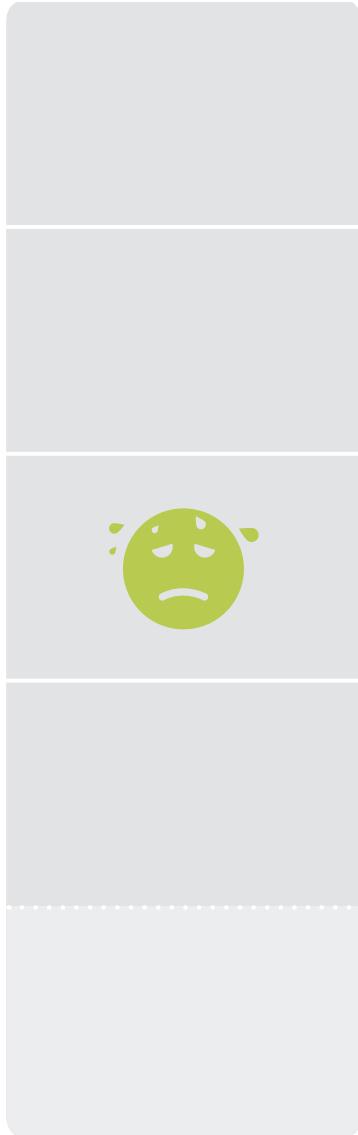
A po ndjeheni pa fuqi dhe sikur do të alivanoseni?

A keni marramendje?

A keni humbur vetëdijen?

A keni vështirësi me ekuilibrin/drejpeshimin?

A keni ushtimë në veshë?

Potenje / Djersitja

Vas trenutno zebe?

Vam je vroče?

Se v zadnjem času bolj potite?

Kdaj se potite?

- ▶ • Podnevi/ponoči.
- Ko sem telesno aktiven/na.
- Če sem nervozen/na.

A keni tē ftohtë nē kēto časte?

A keni tē nxehhtë nē kēto časte?

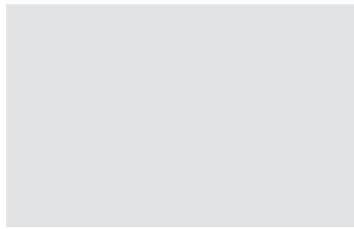
A djersiteni mē shumë kohët e fundit?

Kur djersiteni?

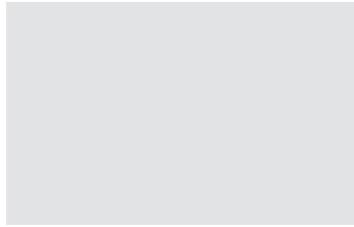
- ▶ • Gjatë ditës. / Gjatë natës.
- Gjatë ushtrimeve / aktiviteteve fizike.
- Kur nervozohem apo kam stres.

Gibala / Gjymtyrët

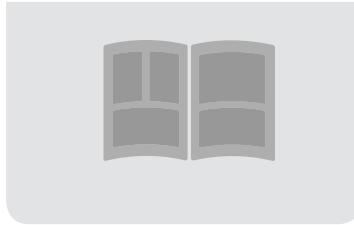
Imate težave s sklepi, kostmi?

Vas del telesa ne uboga?

Imate težave z berglami,
protezo, mavcem, opornico?

Prosim, pokažite.

A keni probleme me eshtra, nyje?

A keni vështirësi në lëvizjen e ndonjë pjese të trupit?

A keni ndonjë vështirësi me paterica, me imobilizmet prej gipsi ose me mbështetëset ortopedike?

Ju lutem, më tregoni.

Kožni simptomi / Simptomat e sëmundjeve të lëkurës

Imate težave s kožo?
Kakšne težave imate?

- ▶ • Rdečica.
- Oteklina, otekanje.
- Srbenje.
- Izpuščaj.
- Luščenje kože.
- Otiščanec.
- Žulj.
- Spremenjena barva kože:
Siva.
Rumena.
Rdeča.
Modra.

A keni probleme me lëkurën?
Çfarë problemesh?

- ▶ • Skuqje e lëkurës.
- Ënjtje.
- Kruatje.
- Puçrra.
- Qërim (luspim) i lëkurës.
- Kallo.
- Fluska.
- Ndryshim në ngjyrën e lëkurës:
Ngjyrë hiri.
E verdhë.
E kuqe.
E kaltër.

03

Bolezni
Sëmundjet

03-A	Kronične bolezni	88
Sëmundjet kronike		
02-B	Nalezljive bolezni	96
Sëmundjet ngjitése		

03-A Konične bolezni

Sëmundjet kokane

Imate konično bolezen?

Katero bolezen imate?

- ▶ Vid:
 - slabovidnost, slab vid,
 - slepota enega očesa.

- ▶ Sluh:
 - naglušnost, slab sluh,
 - gluhost.

- ▶ Bolezni dihal:
 - astma,
 - konična obstruktivna pljučna bolezen.

A keni ndonjë sëmundje kokane?

Cilën sëmundje?

- ▶ Shikimi:
 - shikim i dobèsuar, shikim i dobët.
 - i verbuar në njërin sy

- ▶ Dëgjimi:
 - dëgjim i dëmtuar, dëgjim i dobët
 - shurdhim

- ▶ Sëmundjet e frysëmarrjes:
 - Astma
 - Sëmundje kokane obstruktive të mushkërive

► Bolezni srca in ožilja:
• povišan krvni tlak,
• povišan holesterol.

► Bolezni živčevja:
• tresenje, parkinsonova bolezen,
• epilepsija.

► Duševne bolezni:
• tesnoba,
• depresija,
• napadi panike,
• demenza,
• shizofrenija,
• avtizem.

► Bolezni kosti in sklepov:
• stalna bolečina v hrbtnu ali sklepih,
• otekline sklepov.

► Kožne bolezni:
• luskavica,
• srbeč izpuščaj.

► Sëmundjet kardiovaskulare
• Shtypje e lartë e gjakut
• kolesterol i lartë

► Sëmundjet neurologjike:
• Dridhje, sëmundja e Parkinsonit
• Epilepsi

► Çrregullimet mendore:
• ankthi
• depresioni
• sulme të panikut
• demencë
• skizofeni
• autizëm

► sëmundje të eshtrave dhe nyjeve
• Dhembje të vazhdueshme në shpinë ose nyje
• Nyje tëënjtura

► Sëmundje të lëkurës:
• Psoriazë
• puçrra, skuqje, me kruajtje.

► Bolezni ledvic.

► Bolezni prebavil.

► Hormonske motnje.

► Sladkorna bolezen.

► Migrena.

► Rak.

► Çrregullime të veshkave.

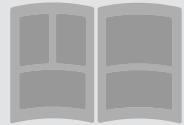
► Çrregullime të sistemit tretës.

► Çrregullime hormonale.

► Diabet.

► Migrenë.

► Kancer.

▶ Drugo.

Kako dolgo?

Ste že imeli:

▶ možgansko kap?

▶ srčno kap?

▶ večjo operacijo?

▶ Tjetër.

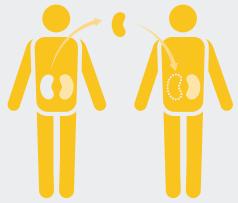
Sa kohë?

A keni pasur ndonjëherë

▶ sulm në tru?

▶ sulm në zemër?

▶ ndonjë operacion?

▶ transplantacijo organa?

Kdaj?

Kako si pomagate ob težavah?

114

▶ transplantim tē organit?

Kur?

Çfarë keni bërë/ a keni marrë vetë barna?

03-B Nalezljive bolezni

Sëmundjet ngjitëse

Imate kakšno nalezljivo bolezen?

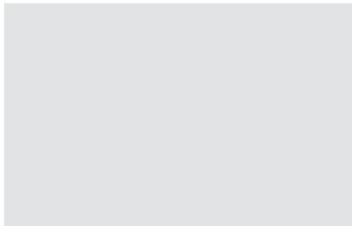
Katero?

- ▶ •Gripa.
- Tuberkuloza.
- Hepatitis.
- HIV/ AIDS.
- Sifilis.

A keni ndonjë sëmundje ngjitëse?

Cilën?

- ▶ •Grip.
- Tuberkułozę.
- Hepatit.
- HIV/ AIDS
- Sifilis.

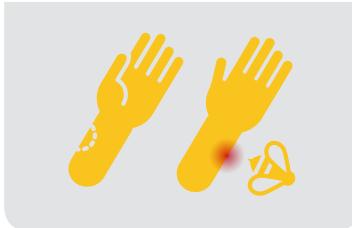

- Garje.
- Uši.
- Malaria.
- Drugo.

Ste bili v stiku s kom, ki ima nalezljivo bolezen?

Ste bili v stiku s kom, ki je imel izpuščaje?

Vas je kaj pičilo/ugrizzlylo (žival ali človek)?

- Skabies.
- Morra.
- Malarie.
- Tjetër.

A keni qenë në kontakt me dikë që ka sëmundje ngjitëse?

A keni qenë në kontakt me dikë që ka puçrra në lëkurë?

A mos ju ka thumbuar/kafshuar (ndonjë kafshë ose njeri)?

04

Alergije, zdravila, navade

Alergjité, barnat/ilaçet, zakonet/veset

04-A Alergije 102

Alergjité

04-B Zdravila 104

Barnat/ilaçet

04-C Navade 112

Zakonet/veset

04-D Samopomoč 114

Vetë-mjekimi

04-A Alergije

Alergjite

Ste na kaj alergični?
Na kaj ste alergični?

- Sonce.
- Žuželke.
- Zdravila
(pokažite zdravilo, napišite ime zdravila).
- Hrana.

A keni alergji në ndonjë gjë?
Nga se keni alergji?

- Nga dielli.
- Nga insektet.
- Në barna
(ju lutem, me tregoni barnat e juaja, shkruajini emrat e barnave tuaja).
- Nga ushqimi.

▶ Drugo.

Jemljete kakšna zdravila proti alergiji?

102

▶ Tjetër.

A merrni barna kundër alergjisë?

04-B Zdravila

Barnat/ilaçet

Uporabljate redno kakšna zdravila?
Kako se imenuje zdravilo, ki ga jemljete?

Imate kako zdravilo s seboj?

Pokažite zdravilo.
Napišite ime zdravila.

A merrni rregullisht barna?
Çfarë barnash merrni?

A i keni me vete barnat?

Ju lutem, m'i tregoni barnat tuaja.
Ju lutem, shkruajini emrat e barnave tuaja.

Za katero težavo/bolezen uporabljate zdravila?

- ▶ Srce in visok pritisk.

- ▶ Sladkorno bolezen.

- ▶ Nespečnost.

- ▶ Bolečino.

Për çka është kjo barnë?

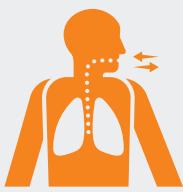
- ▶ Për zemrën dhe shtypjen/ tensionin e lartë.

- ▶ Për diabetin.

- ▶ Për pagjumësinë.

- ▶ Për qetësim.

- ▶ Kundër dhembjeve.

► Želodec.

► Kožo.

► Astmo.

► Hormonske tablete:
• kontracepcija,
• zdravljenje.

► Drugo.

Vam je zdravila predpisal
zdravnik?

► Për lukthin/stomakun

► Për lëkurën.

► Për astmën.

► Tableta hormonale
• kontraceptivë
• shërim/ trajtim

► Tjetër.

A ju ka dhënë mjeku këtë barnë?

	Ste zdravila dobili od prijateljev, znancev?
	Kako pogosto jemljete zdravilo?
	Ste danes že vzeli kako zdravilo?
	Kdaj ste nazadnje vzeli zdravilo?
	Ste imeli kdaj zdravstvene težave zaradi jemanja zdravil?
	Za koliko časa še imate zdravila?

A e keni marr këtë barnë prej miqve/ familjarëve tuaj?
Sa shpesh e merrni këtë barnë?
A keni marrë ndonjë barnë sot?
Kur i keni marr për herë të fundit barnat?
A keni pasur ndonjë problem shëndetësor si pasojë e barnave që i merrni?
Edhe për sa kohë keni barna?

04-B Navade

Zakonet/veset

Ali kadite?
Kako dolgo?
Koliko na dan?

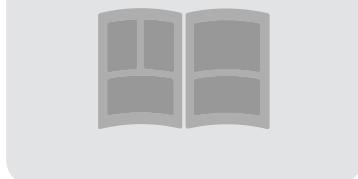
Kaj kadite?

Ali pijete alkohol?
Koliko alkohola popijete na
dan?
Kdaj ste nazadnje pili alkohol?

Ali uporabljate druge
substance?
Katere?

Kdaj ste nazadnje vzeli to
substanco?

A pini duhan?
Sa kohë ka që pini duhan?
Sa cigare në ditë i pini?

Çka pini/ tymosni?

A pini alkool?
Sa alkool pini në ditë?
Kur keni pirë pér herë të fundit pije alkoolike?

A përdorni substanca tjera/ narkotike?
Cilat?

Kur e keni marrë pér herë të fundit këtë substancë?

04-C Samopomoč

Vetë-mjekimi

Kako ste si do sedaj sami pomagali?

- • Gibanje.
- Mirovanje, počitek.
- Gretje.
- Hlajenje.
- Masaža.
- Klistiranje.
- Zdravilec.
- Meditacija, molitev.
- Zdravila.
- Domača zdravila: mazila/čaji/sirupi.
- Drugo.

104

Vam je pomagalo?

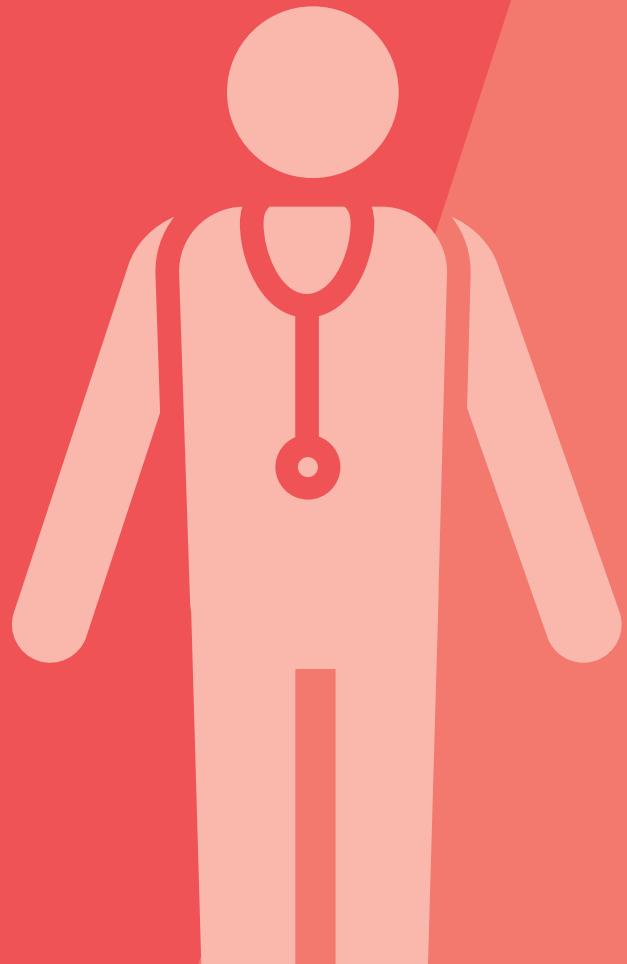
Çfarë bëni për t'i ndihmuar vetës tuaj?

- • Aktivitet fizik.
- Pushim.
- Ngrohje e pjesës së trupit.
- Ftohje e pjesës së trupit.
- Masazh.
- Klizma.
- Shërues/ mjek popullor.
- Meditim, lutje.
- Barnat
- Gjëra shtëpiake: pomada/ çajra/ shurup.
- Tjetër.

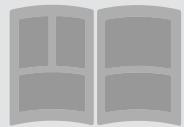
A ju ka ndihmuar?

05

Pregled Kontrolli

05-A Navodila 118
Udhëzimet

Pregledali bomo:

05-A Navodila

Udhëzimet

Splošna navodila / Udhëzime të përgjithshme

Počakajte.

Usedite se.

Stopite sem/tja.

Ne premikajte se.

Do të ekzaminojmë:

Prisni.

Uluni.

Ejani këtu/ shkoni atje.

Rrini qetë/ mos lëvizni.

	Ostanite v postelji.
	Lahko vstanete.
	Ulezite se: • na hrbet, • na trebuh, • na bok.
	Slecite se: • do pasu. • od pasu navzdol.
	Odstranite nakit, uro. • Hitro. • Počasi.

Qëndroni në shtrat.

Mund të ngriheni tani.

Shtrihuni në:

- shpinë
- bark
- anash

Ju lutem, zhvishni:

- rrobat deri te beli.
- rrobat prej belit te poshtë.

Hiqni stolitë, orën.

- Shpejt.
- Ngadalë.

Pozor, zbodli bomo.

Zapeklo bo.

To bo neprijetno.

Zabolelo bo.

Kujdes, do t'ju shpojmë.

Mund t'ju djegë pak.

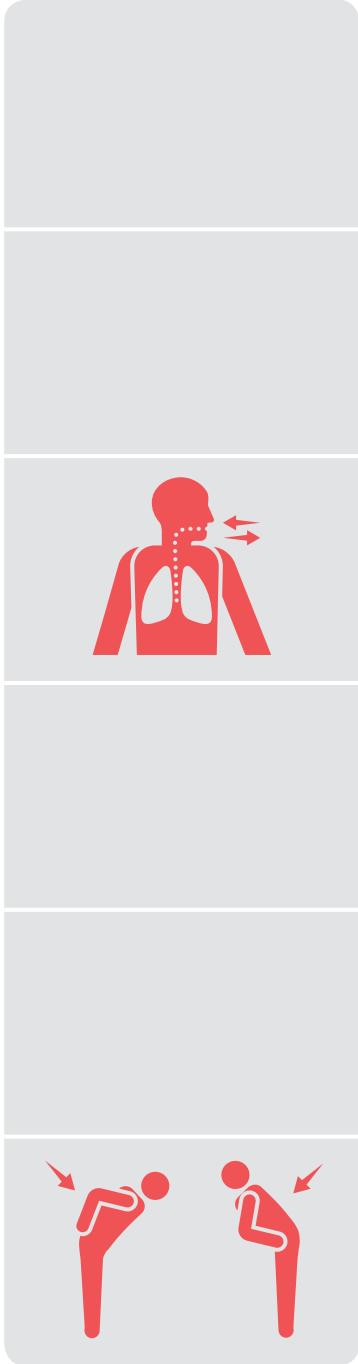
Mund të mos jetë e këndshme.

Do t'ju dhembë.

Navodila med pregledom / Udhëzime gjatë kontrollit

Odprite usta.

Hapeni gojën.

Odstranite protezo.

Recite: »Aaa«.

- Globoko vdihnite.
- Izdihnite.

Zadržite dih.

Dihajte sproščeno.

- Sklonite se:
- naprej,
 - nazaj.

Hiqni protezën e dhëmbëve.

Thuani: »Aaa«.

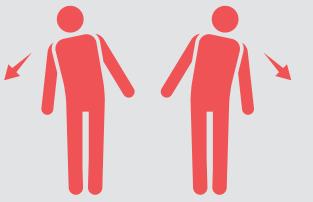
- Merrni frymë thellë.
- Lirojeni frymën.

Mbajeni frymën.

Merrni frymë normal.

- Përkuluni:
- përpara
 - Mbrapa

	<p>Sklonite se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v levo, • v desno.
	<ul style="list-style-type: none"> • Stisnite. • Sprostite.
	Poglejte sem/tja.
	Sledite s pogledom prstu.
	<p>Ali slišite tole?</p> <p>Izmerili bomo:</p>

Përkuluni:

- majtas
- djathtas

- Shtrëngoni.
- Lironi.

Shikoni këtu/ atje.

Përcilleni me sy gishtin tim.

A mund ta dëgjoni këtë?

Do t'ju masim:

▶ krvni tlak.

▶ utrip srca.

▶ temperaturo.

▶ kisik v krvi.

▶ sladkor v krvi.

Opravili bomo preiskavo:

▶ Shtypjen/ tensionin e gjakut

▶ frekuencën e zemrës

▶ Temperaturën

▶ oksigjenin në gjak

▶ sheqerin në gjak

Do të bëjmë disa analiza:

► EKG.

► ultrazvok.

► bris.

► rentgen.

► CT.

► magnetno resonanco.

► EKG

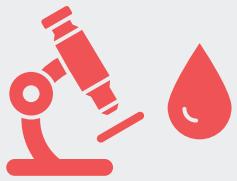
► Ultrazë

► Marrjen e strishos

► Rentgen

► CT

► rezonancë magnetike

- ▶ laboratorijske preiskave:
 - kri,
 - urin,
 - blato.

- ▶ druge telesne tekočine:
 - možganska tekočina,
 - plevralna tekočina.

Oskrbeli bomo rano:

- ▶
 - Očistili jo bomo.
 - Zašili jo bomo.
 - Uporabili bomo anestetik.

- ▶ analiza laboratorike:
 - gjaku
 - urina
 - fecesi/ jashtëqitja

- ▶ lëngje tjera trupore:
 - lëngu cerebrospinal
 - lëngu pleural

Kjo plagë duhet të trajtohet:

- ▶
 - Do ta pastrojmë.
 - Do ta qepim.
 - Do tē përdorim anestetikë.

06

Preiskave

Analiza/Ekzaminime

06-A Splošna navodila 136

Udhëzime të përgjithshme

06-A Splošna navodila

Udhëzime të përgjithshme

EKG (elektrokardiogram,
preiskava srca)

Tu ni sevanja.

- ▶ • Slecite se do pasu.
- Ulezite se na hrbet.
- Mirujte.

Na prsni koš vam bomo nalepili
elektrode.

Ultrazvok

Tu ni sevanja.

- ▶ • Slecite se: do pasu/od pasu
navzdol.
- Ulezite se na hrbet.
- Mirujte.

EKG (elektrokardiogram, ekzaminime të zemrës)
Këtu nuk ka rrezatim.

- ▶ • Zhvishni rrobat deri te beli.
- Shtrihuni në shpinë.
- Rrini qetë/ mos lëvizni.

Do t'ju vendos këto në gjoks.

Ultrazëri

Këtu nuk ka rrezatim.

- ▶ • Zhvishni rrobat: deri te beli / prej belit te poshtë.
- Shtrihuni në shpinë.
- Rrini qetë/ mos lëvizni.

- ▶ • Globoko vdihnite.
- Ne dihajte.

Rentgen/CT/magnetna resonanca
Tu je sevanje.

- ▶ • Preiskava je varna za nosečnice.
- Preiskava ni varna za nosečnice.

- ▶ Namestili vam bomo zaščito proti sevanju.

- ▶ • Slecite se.
- Odstranite nakit, uro.

- ▶ • Ulezite se.
- Mirujte.

- ▶ • Merrni frymë thellë.
- Mos merrni frymë.

Rentgen/ CT/ rezonancë magnetike
Këtu ka rrezatim.

- ▶ • Ky ekzaminim nuk është i dëmshëm për shtatzënrat.
- Ky ekzaminim është i dëmshëm për shtatzënrat.

- ▶ Vendoseni këtë përparësen mbrojtëse.

- ▶ • Zhvishni rrobat.
- Hiqni stolitë, orën.

- ▶ • Shtrihuni.
- Rrini qetë/ mos lëvizni.

- ▶ Preiskava bo trajala minut.

- ▶ Med preiskavo bo ropotalo.

- ▶ Med preiskavo me ne bo v prostoru, a vas vseeno slišim.

POZOR!

- ▶ • Ste noseći?
- Imate alergijo na kontrast?
- Imate kakšno tetovažo, kovinski vsadek (srčni spodbujevalnik, umetni sklep, protezo ...), tujek (npr. šrapnel)?

- ▶ Ky ekzaminim do tě zgjasë minuta.

- ▶ Do tě ketë zhurmë gjatë ekzaminimit.

- ▶ Unë nuk do tě jem këtu gjatë procedurës, por megjithatë ju dëgjoj.

KUJDES!

- ▶ • A jeni shtatzënë?
- A keni alergji nga materiali i kontrastit?
- A keni ndonjë tatuazh, ndonjë implant metalik (pejsmejker, nyje artificiale, protezë), apo objekte tjera metalike në trupin tuaj (si p.sh. copë granate)?

Laboratorij

- ▶ Vzeli vam bomo kri:
 - iz prsta,
 - iz žile.

- ▶ Zbodli bomo.

- ▶ Stisnite.

- ▶ Na stranišču v kozarček oddajte:
 - vodo,
 - blato.

Bris

Laboratori

- ▶ Do tě marrim gjak nga:
 - gishti juaj
 - vena juaj

- ▶ Do t'ju shpoj.

- ▶ Shtrëngoni.

- ▶ Ju lutem, shkoni në tualet dhe shtini në këtë enë:
 - urinë
 - jashtëqitje

Strisho

► Vzeli bomo bris:

- To bo neprijetno.
- Ne bo bolelo.
- Po brisu lahko malo zakrvavite.

► Do të marrim strisho::

- Kjo do të jetë e pakëndshme.
- Nuk do t'ju dhembë.
- Mund të keni pak gjakderdhje pas marrjes së strishos.

07

Navodila Udhëzime

07-A	Diagnoza	148
	Diagnoza	
07-B	Zdravljenje	150
	Trajtimi	
07-C	Kontrola	158
	Kontrolli	

07-A Diagnoza

Diagnoza

(v latinščini),

(šifra MKB-10)

Nič ni narobe z vašim zdravjem.

To je bil rutinski pregled.

Imate akutno bolezen.

Imate kronično bolezen.

- Stanje se je poslabšalo.
- Stanje se ni poslabšalo.

(në latinisht),

(kodi i KNS- 10)

Me shëndetin tuaj çdo gjë është në rregull.

Ishte një ekzaminim rutinor.

Ju keni një sëmundje akute.

Ju keni një sëmundje kronike.

- Është përkeqësuar.
- Nuk është përkeqësuar.

- NI NEVARNO.
- JE NEVARNO.

07-B Zdravljenje

Trajtimi

Predpisal/a vam bom zdravilo.
Ime zdravila:

▶ Tablete.

▶ Kapsule.

▶ Sirup.

- JO E RREZIKSHME
- E RREZIKSHME

Do t'ju shkruaj një recetë me barna.
Emri i barnave:

▶ Tableta.

▶ Kapsula.

▶ Shurup.

▶ Kapljice.

▶ Krema.

▶ Svečke.

▶ Vaginaleta.

▶ Pršilnik, spray.

▶ Prašek.

▶ Pika.

▶ Pomadë.

▶ Supozitore.

▶ Supozitore vaginale

▶ Sprej.

▶ Pluhur.

Zdravilo jemljite:

- ▶ • na ur,
- po tablete,
- največ tablet na dan,
- dni
- do kontrole,
- stalno.

Zdravilo vzemite:

- pred obrokom,
- po obroku,
- med obrokoma,
- kadarkoli.

Dobili boste:

- prevezo,
- infuzijo,
- mavec/opornico/bergle.

- ▶ • Bergle uporabljajte še dni.
- Na nogo smete stopiti.
- Na nogo ne smete stopiti.

Merreni/pijeni këtë barnë:

- ▶ • çdo orë
- nga tableta
- jo më shumë se tableta në ditë
- ditë
- deri në kontrollin tuaj të ardhshëm.
- vazhdimisht.

Merreni këtë barnë:

- para buke
- pas buke
- midis shujtave apo vakteve të ngrënies
- në çfarëdo kohe

Do t'ju bëj/jap:

- mjekim të plagës
- infuzion
- Imobilizim me gips/ mbështetëse/ paterica

- ▶ • Përdorini patericat edhe për ditë më shumë.
- Mund të shkelni me këtë këmbë.
- Mos shkelni me këtë këmbë.

Potrebujete:

- ▶ počitek
..... ur,
..... dni.
- ▶ tekočino.
- ▶ •gretje,
•hlajenje.
- ▶ razgibavanje do bolečine.
- ▶ mirovanje.

Ju duhet:

- ▶ të pushoni për
..... orë
..... ditë
- ▶ të pini më shumë
- ▶ •trajtim me ngrohje
•trajtim me akull
- ▶ Lëvizeni derisa të ndjeni dhembje
- ▶ Rrini qetë

► druge preiskave.

- • kontrolo pri nas
- pregled v bolnišnici
- pregled pri specialistu:
internistu,
kirurgu,
psihiatru,
ginekologu,
pediatru,
nevrologu,
urologu.

07-C Kontrola

Kontrolli

..... (datum) ob
..... (ura) pri nas/pri
specialistu
v bolnišnici/zdravstvenem domu

Potrebujete napotnico za
prevoz?

► Ekzaminime tjera

- • Kontrolli këtu
- Ekzaminim në spital
- Ekzaminim te specialisti:
Internisti
Kirurgu
Psikiatri
Gjinekologu
Pediatri
Neurologu
Urologu

Më (data) në orën (koha) këtu/ te specialisi
..... në spital/ shtëpi të shëndetit.....

A ju duhet udhëzim për transport me autoambulancë?

Druge možnosti:

- ▶ • Kontrola je potrebna, preden porabite vsa zdravila.
- Za kontrolo vas bo na domu obiskala patronažna medicinska sestra.
- Kontrola ni potrebna.
- Zdravljenje ni potrebno, kontrola v primeru poslabšanja.
- Potrebne so druge preiskave ali posegi. Ostanite tešči!
- Z reševalnim vozilom boste šli v bolnišnico.

Mundësitë tjera:

- ▶ • Ju duhet të vizitoheni te mjeku përpara se t'i përfundoni barnat që keni.
- Do të caktoj një infermiere (motër medicinale) nga patronazhi që të vijë t'ju vizitojë në shtëpi.
- Nuk ka nevojë për kontroll.
- Nuk ka nevojë për trajtim, vini në kontroll në rast të përkeqësimit.
- Duhen bërë ekzaminime dhe procedura tjera. Asgjë mos hani, as mos pini!
- Në spital do t'ju sjellë autoambulanca.

08

Zdravje žensk in otrok

Shëndeti i grave dhe fëmijëve

08-A Menstruacija 164

Cikli menstrual

08-B Nosečnost 166

Shtatzënia

08-C Porod 174

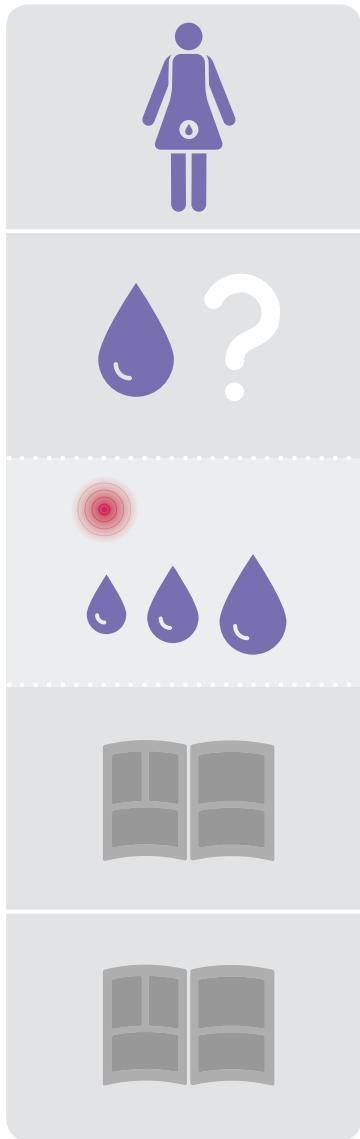
Lindja

08-D Poporodno obdobje 186

Periudha para lindjes

08-A Menstruacija

Cikli menstrual

Imate redno menstruacijo?

Kakšne so krvavitve?

Kdaj ste imeli 1. menstruacijo?

Kdaj ste imeli zadnjo menstruacijo (mesec)?

A keni cikël menstrual të rregullt?

Si është cikli juaj menstrual?

- ▶ • Me dhembje.
- Neboleče.
- Šibke.
- Normalne.
- Močne.

Kur e keni pasur ciklin e parë menstrual?

Kur e keni pasur ciklin e fundit menstrual (muaji)?

Ali imate spolne odnose?

- Da.
- Občasno.
- Ne.

Uporabljate zaščito, da ne zanosite?

Katero zaščito uporabljate?

- ▶ • Prekinjen spolni odnos.
- Dnevne tabletke proti zanositvi.
- Kondom.
- Diafragmo.
- Maternični vložek.
- Jutranje tabletke (najkasneje 72 ur po spolnem odnosu).

A keni marrdhënie seksuale?

- po
- Me raste/ndonjëherë
- jo

A përdorni kontraceptivë?

Çfarë lloji?

- ▶ • Metoda e ndërprerjes së aktit seksual.

- Tableta kontraceptive.
- Kondom.
- Diafragmë.
- Mjete intrauterine./ Spirale.
- Tabletë pas marrëdhënie (jo më shumë se 72 h pas aktit seksual)

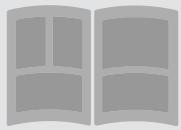
08-B Nosečnost

Shtatzënia

Ste noseći?

A jeni shtatzënë?

Ste opravili test nosečnosti?
Ali želite nadaljevati nosečnost?

Imate materinsko knjižico?
Mi jo lahko pokažete?

Katere preiskave ste v nosečnosti
že opravili?

▶ Preiskava urina.

▶ Preiskava krvi.

A keni bërë test të shtatzënisë?
A dëshironi ta vazhdoni shtatzënине?

Cila është data e parashikuar lindjes?

A keni librezë të shtatzënisë?
Ju lutem, ma tregoni.

Çfarë lloj analizash keni bërë gjatë shtatzënisë?

▶ Analizën e urinës.

▶ Analizën e gjakut.

▶ Ultrazvok.

▶ Nuhalna svetlina.

▶ Amniocinteza.

▶ Biopsija horionskikh resic.

Imate izloček iz nožnice?

Kakšen je izloček?

- ▶ • Bel.
- Krvav.

▶ Ultrazë.

▶ Skenim nuhal.

▶ Amniocentezë.

▶ Biopsi të vileve horionale.

A keni ndonjë sekrecion vaginal?

Çfarë lloj sekrecioni është?

- ▶ • I bardhë.
- Me gjak.

Imate med nosečnostjo druge težave?
Kakšne težave imate?

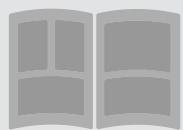
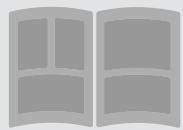
- ▶ • Bolečine.
- Otrdevanje trebuha.
- Krče.
- Visok krvni pritisk.
- Nosečniška sladkorna bolezen.
- Otekanje nog.
- Bruhanje.
- Pekoče/boleče uriniranje.
- Slabo počutje.

Imate otroke?
Koliko otrok imate?

Število porodov:

Število prekinjenih nosečnosti/
abortusov:

A keni ndonjë problem gjatë shtatzënisë suaj?
Çfarë lloj problemesh?

- ▶ • Dhembje.
- Forcim të barkut.
- Ngërqe.
- Shtypje të lartë të gjakut.
- Nivel të lartë të sheqerit në gjak gjatë shtatzënisë.
- Ëntje të këmbëve.
- Vjellje.
- Urinim me djegësim/ dhembje.
- Nuk ndjehem mirë.

A keni fëmijë?
Sa fëmijë keni?

Numri i lindjeve

Numri i aborteve

08-C Porod

Lindja

Imate popadke?

Na koliko minut imate popadke?

Ali je že odtekla plodovna tekočina/voda iz maternice?

Vas boli?

Kako močno vas boli?

38

A keni pasur ndonjë problem gjatë shtatzënisë suaj?
Çfarë problemesh?

A keni dhembje lindje?

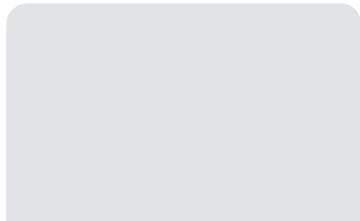
Sa shpesh ju vijnë dhemjet e lindjes?

Sa shpesh ju vijnë dhemjet e lindjes?

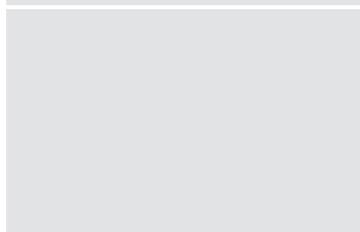
A keni dhembje?

Sa të forta i keni dhembjet?

Navodila med porodom / Udhëzime gjatë lindjes

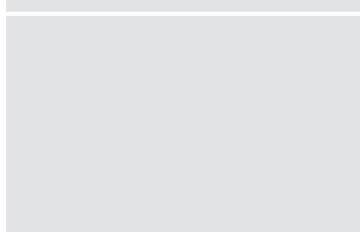
Pregledali vas bomo.

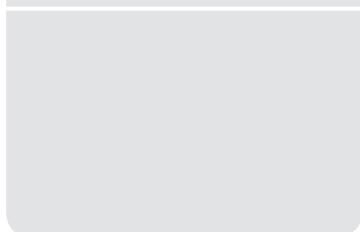
- Oblecite se.
- Slecite se.

Ulezite se na hrbet.

- Dajte noge narazen.
- Dajte noge skupaj.

- Pokrčite noge.
- Iztegnite noge.

Do t'ju ekzaminoj.

- Vishuni.
- Zhvishni rrobat.

Shtrihuni në shpinë.

- Hapni këmbët.
- Bashkoni këmbët.

- Lakoni këmbët.
- Shtrini këmbët.

Obrnite se:
 • na hrbet,
 • na bok,
 • levo,
 • desno.

Vstanite.

Klistirali vas bomo.

Iztegnite roko.

Zbodli vas bomo.

Malo bo neprijetno/boleče.

Kthehuni:
 • në shpinë
 • anash
 • majtas
 • djathtas

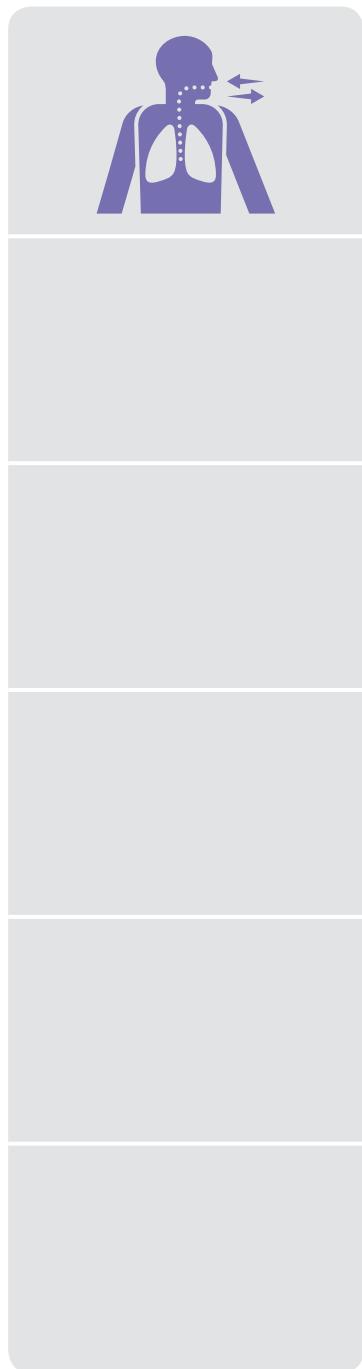
Ngrihuni.

Do t'ju bëjmë një klizmë.

Zgjatni dorën.

Do t'ju shpoj.

Do të jetë e pakëndshme, do t'ju dhembë.

- Vdihnite.
- Izdihnite.

- Potisnite.
- Zadržite.
- Iztisnite.

- Dobro vam gre.
- Še malo se potrudite.

Vse je v redu.

- Ni zapletov.
- Zapleti so.

Pomagali vam bomo.

- Merrni frymë.
- Lirojeni frymën.

- Shtyni/ shtërzioni.
- Mos shterzoni.
- Shterzoni te poshtë.

- Ju lumtë!
- Provoni edhe pak.

Çdo gjë është në rregull.

- Nuk ka komplikime.
- Ka komplikime.

Do t'ju ndihmojmë.

Pomagali bomo vašemu otroku.

Potreben bo carski rez.

Olajšali vam bomo bolečino.

Do ta ndihmojmë beben tuaj.

Duhet të bëjmë prerje cezariane.

Do t'ju lehtësojmë dhembjet.

Navodila po porodu / Udhëzime pas lindjes

Otrok je rojen.

- Z vami je vse v redu.
- Z vami ni vse v redu.

Bebja ka lindur.

- Jeni mirë.
- Nuk jeni mirë.

Imate:

- deklico,
- dečka.

Z otrokom je vse v redu.

Zdaj bomo:

- ▶ • prerezali popkovino,
- očistili dihalne poti.

- ▶ Otroka dobite k sebi, ko bomo:
 - stehtali otroka,
 - izmerili dolžino otroka,
 - umili in oblekli otroka.

Z otrokom ni vse v redu.

Është:

- vajzë
- djalë

Bebja është mirë.

Tani do të:

- ▶ • presim kordonin umbilical/ kérthizën.
- Do të pastrojmë rrugët e frymëmarrjes

- ▶ Do ta merrni beben pasi që unë:
 - peshoj beben.
 - mas gjatësinë e bebes.
 - Ta laj dhe vesh beben.

Bebja nuk është mirë.

Otrok potrebuje:

- kisik,
- obravnavo v intenzivni negi.

- Zašili vam bomo porodno rano
- Porodne rane ni treba šivati.

Po odpustu vas bo doma obiskala patronažna medicinska sestra.

Bebja ka nevojë:

- Oksigjen
- trajtim në kujdes intenziv

- Do ta qepim plagën e lindjes/ shqyerjen vaginale.
- Plaga e lindjes nuk ka nevojë të qepet.

Pas lëshimit nga marteniteti, do të vijë t'ju vizitojë në shtëpi një infermiere (motër medicinale).

08-D Poporodno Obdobje

Periudha pas lindjes

Mati /Nëna

Dojite?

Ali otrok med dojenjem dobro in mirno sesa?

A e ushqeni fëmijën me gji?

A thith bebja juaj mirë, a është e qetë gjatë gjidhënisë?

- Koliko minut se otrok doji?
- Na koliko ur otroka dojite?

Imate boleče bradavice?
Ali lahko pregledam vaše dojke?

Je otrok po dojenju sit?

Ali otrok joka?

Veste, da lahko dodajate adaptirano mleko za otroke, če imate premalo svojega?

Imate težave pri uriniranju?

- Sa gjatë ushqehet me gji bebja juaj gjatë një gjidhënie
- Sa shpesh e ushqeni me gji beben tuaj?

A mos i këni të lënduara majet e gjinjve?
A mund t'jua kontrolloj gjinjtë?

A është bebja ende e uritur pas gjidhënies?

A qan bebja?

A e dini se mund ti jepni bebes qumësht të përshtatur për foshnja, nëse nuk ju mjafton qumështi juaj?

A keni vështirësi në urinim?

Imate težave pri odvajanju blata?

68

Kakšna je vaša čišča (izloček iz nožnice)?

- ▶ • Zelo krvava/močna.
- Srednje močna.
- Šibka.
- Smrdeča.

Ste po porodu kdaj žalostni / naveličani / se ne znajdete?

206

Ste bili žrtev nasilja?

206

Umivajte se 1x dnevno.

A keni vështirësi në jashtëqitje?

Si është shkarkimi i sekrecioneve (gjakut) juaj pas lindjes (sekrecioni nga vagina)?

- ▶ • Shumë të forta.
- Mesatar.
- Pak.
- Me erë të keqe.

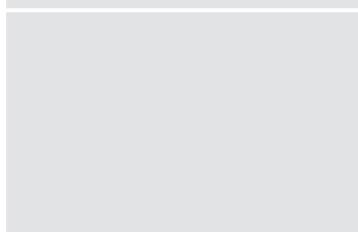
A ndjeheni ndonjëherë e pikëlluar, e mërzitur dhe jo aftë për t'i menaxhuar gjërat pas lindjes?

A keni qenë ndonjëherë viktimë e dhunës?

Lahuni njëherë në ditë.

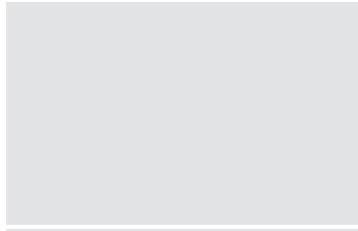
Pijte veliko vode ali čaja.

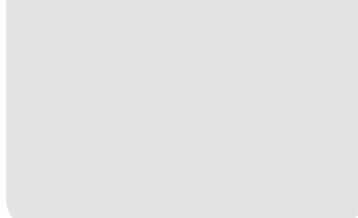
Jejte zdravo prehrano.

Veliko počivajte, spite.

S spolnimi odnosi počakajte 4 do 6 tednov.

Po šestih tednih obiščite ginekologa.

Pini shumë ujë ose çaj.

Hani ushqim të shëndetshëm.

Pushoni, flini.

Mos kryeni marrëdhënie seksuale për 4-6 javë.

Vizitohuni te gjinekologu gjashtë javë pas lindjes.

**Novorojenček/dojenček/otrok / I porsalinduri,
foshjna, fëmija**

Koliko je star vaš otrok (l/m/d)?

V katerem mesecu nosečnosti je bil rojen otrok?

- ▶ 6. mesec.
- 7. mesec.
- 8. mesec.
- 9. mesec.

Je imel vaš otrok težave po porodu?
Kakšne težave je imel?

- ▶ Dihalne težave.

Çfarë moshe ka fëmija juaj (vite, muaj, ditë)?

Në cilin muaj të shtatzënisë e keni lindur beben tuaj?

- ▶ Në muajin e 6-të.
- Në muajin e 7-të.
- Në muajin e 8-të.
- Në muajin e 9-të..

A ka pasur ndonjë vështirësi bebja juaj pas lindjes?
Çfarë lloj vështirësish?

- ▶ Probleme me frymëmarrjen.

- ▶ Bil je v inkubatorju.
- ▶ Vročino.
- ▶ Drisko.
- ▶ Bruhanje.
- ▶ Nehoteno trzanje mišic.
- ▶ Izpušcaje.

- ▶ Bebja ka qenë në inkubator.
- ▶ Temperaturë.
- ▶ Barkqitje.
- ▶ Vjellje.
- ▶ Dridhje të pavullnetshme të muskujve.
- ▶ Puçrra.

▶ Zlatenico.

▶ Drugo.

Ali otroka dojite/sesa mleko pri vas?

Ali otroku dajete mešano hrano?

Otrok med dojenjem zaspi?

- Se otrok med dojenjem utrudi?
- Otrok med dojenjem bruha?

▶ Verdhëz.

▶ Tjetër.

A po e ushqeni beben me gjii?

A po e ushqeni beben me ushqime të ndryshme?

A e zen beben gjumi gjatë ushqyerjes me gjii?

- A lodhet bebja gjatë ushqyerjes me gjii?
- A po vjell bebja gjatë ushqyerjes me gjii?

Otrok veliko joka?
Kdaj vaš otrok joka?

- Podnevi.
- Ponoči.

Kakšna je otrokova teža?

- Narašča.
- Pada.
- Ostaja enaka.

Kakšna je otrokova višina?

- Narašča.
- Ostaja enaka.

Kako pogosto so pleničke polulane ?
Na ur.

Kako pogosto so pleničke pokakane?
..... krat na dan.

So otrokova koža in beločnici rumenkaste barve?
Otrok ima zlatenico. Morate iti v bolnišnico.

A po qan shumë bebja?
Kur po qan bebja?

- Gjatë ditës.
- Natën.

Çfarë peshe ka bebja?

- Po shton.
- Po bie nga pesha.
- Është e njejtë.

• Çfarë gjatësie ka bebja?

- Është zgjatur.
- Është e njejtë.

Sa shpesh i lag pelenat?
Çdo orë.

Sa të shpeshtë e ka jashtëqitjen?
..... herë në ditë.

A është lëkura dhe e bardha e syve e bebes e verdhë?
Bebja ka verdhëz. Duhet të shkoni në spital.

Ima otrok vročino?

Je bil otrok cepljen?
Kdaj je bil cepljen?
Proti čemu?

- ▶ • Davici.
- Tetanusu.
- Oslovskemu kašlju.
- Hemofilus influence tip b.
- Otroški paralizi.
- Ošpicam.
- Mumpsu.
- Rdečkam.
- Hepatitisu B.
- TBC (tuberkulozi).
- Drugo.

Ima otrok izbranega pediatra?

Potrebni so obiski patronažne medicinske sestre.

A ka bebja temperaturë?

A është vaksinuar bebja?
Kur?
Kundër çfarë sëmundjesh?

- ▶ • Difteri.
- Tetanus.
- Pertusis (Kolla e bardhë)
- Hemofilus influenze tip b
- Polio/ Paraliza e fëmijëve
- Fruth.
- Shyta
- Rubellë.
- Hepatit B.
- TBC (tuberkurozë)
- Tjetër.

A ka fëmija pediatër të vetin?

Duhen vizita nga infermierja (motra medicinale) e patronazhit.

	Dojite najmanj vsake 3 ure oziroma vsakič, ko si otrok tegu zaželi.
	Popek čistite s fiziološko raztopino ali prekuhanou vodo enkrat dnevno ali večkrat, če je onesnažen z blatom ali urinom, dokler se ne zaceli. Po čiščenju ga osušite.
	Previjajte otroka vsaj 6-krat dnevno.
	Štiri tedne po rojstvu obiščite pediatra.

	Ushqejeni beben me gji çdo 3 orë, apo sa herë të dojë bebja.
	Pastrojani kérthizën bebes me tretje fiziologjike ose me ujë që paraprakisht të vluar njëherë në ditë ose sa herë të ndotet me urinë ose feces derisa të shërohet plotësisht. Pas pastrimit, thajeni kérthizën mirë.
	Ndërrojani pelenat bebes suaj së paku 6 herë në ditë.
	Katër javë pas lindjes, kontrollojeni beben tuaj te pediatri.

09

Duševno zdravje Shëndeti mendor

09-A Splošna navodila 212

Udhëzime të përgjithshme

Vas je zelo strah?

Ste zelo jezni?

Ste žalostni?

Ste nemirni?

Se počutite krive za trenutno stanje?

Se sramujete tega, kar ste v preteklosti storili?

A keni frikë?

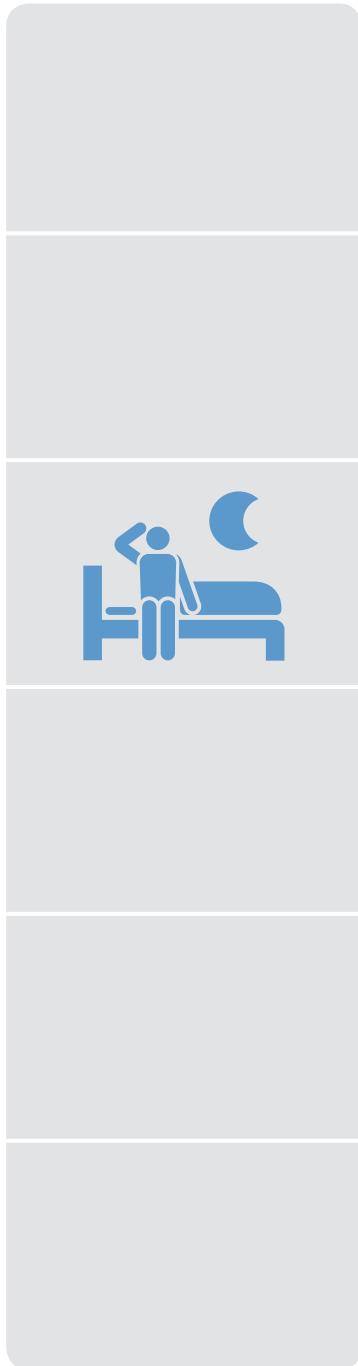
A jeni shumë i/e zemëruar?

A jeni i/e pikëlluar?

A jeni i/e shqetësuar?

A ndjeheni se jeni fajtor për situatën aktuale?

A ndjeheni i turpëruar për çfarë keni bërë në të kaluarën?

Imate vsiljive spomine na stresne dogodke iz preteklosti?

Se težko zberete?

Ne morete spati?

Vas preganjajo nočne more?

Včasih zaspite z željo, da se zjutraj ne bi več zbudili?

Načrtujete samomor?

A ju shfaqen kujtime të ngjarjeve të bezdidshme nga e kaluara?

A keni vështirësi për t'u përqëndruar?

A keni vështirësi me gjumin?

A keni ëndërra të këqija?

A bini ndonjërë në gjumë me dëshirën për të mos u zgjuar më?

A po mendoni për të bërë vetëvrasje?

Pregledati vas mora specialist psihijater.

09-A Splošna navodila

Udhëzime të përgjithshme

Skušajte ohraniti svoje notranje ravnovesje in stabilnost:

- ▶ Bodite telesno aktivni. Telovadba pomaga pri obvladovanju stresa.
- ▶ Ohranite ustaljene prehranjevalne navade.
- ▶ Ne pijte alkoholnih pijač. Zaradi alkohola slabše spite in se telo ne more obnoviti.

Ju duhet të kontrolloheni nga një psikiatër.

Mundohuni ta ruani qetësinë dhe stabilitetin tuaj shpirtëror.

- ▶ Qëndro fizikisht aktiv. Ushtrimet fizike ndihmojnë ta ulni stresin.
- ▶ Ruani të pandryshuara mënyrat e zakonshme e të ushqyerit.
- ▶ Mos pini pije alkoolike. Alkooli mund ta pengojë gjumin dhe nuk e lë trupin të pushojë si duhet/përtërihet.

- ▶ Spomnite se preteklih izkušnj, ki so vam pomagale pri premagovanju podobnih kriz.

- ▶ Pridružite se skupini za pomoč.

- ▶ Fokusohuni në përvojat e kaluara të cilat ju kanë ndihmuar t'i përballoni krizat e ngjashme.

- ▶ Anëtarësohuni në ndonjë grup mbështetës.

10

Zobozdravstvo

Kujdesi dentar

10-A	Pregled	222
	Kontrolli	
10-B	Zdravljenje	222
	Trajtimi	
10-C	Splošna navodila	228
	Udhëzime të përgjithshme	

Kakšne težave imate?

- ▶ Boli me zob.
- ▶ Odlomil se mi je zob.
- ▶ Izpadla mi je plomba / zalivka.
- ▶ Odpadla mi je krona / mostiček.
- ▶ Krvavijo mi dlesni.

Çfarë problemesh keni?

- ▶ Më dhemb dhëmbi.
- ▶ Dhëmbi më është thyer.
- ▶ Mbushja e dhëmbit më ka rënë.
- ▶ Kurora/ ura e dhëmbit më ka rënë.
- ▶ Më del gjak nga mishi i dhëmbëve.

Kateri zob vas boli? Pokažite.

Koliko časa vas že boli?
Vas boli ves čas?

Je zob občutljiv:

- na toplo,
- na hladno,
- na ugriz.

Ste se zbudili zaradi bolečin?

- So vam že kdaj z injekcijo omrtvičili zob?
- So bili ob omrtvičenju kakšni zapleti?

Jemljete kakšna zdravila?
Ste alergični na kakšno zdravilo?

104

Cili dhëmb ju dhemb? Më tregoni.

A është dhëmbi i ndjeshëm:
A keni dhembje vazhdimisht?

Dhëmbi është i ndjeshëm:

- ndaj të nxehtit
- ndaj të ftohtit
- kur përtypni

A ju ka zgjuar dhembja?

- A keni marrë ndonjëherë anestetik apo a ju kanë mpirë dhëmbin me injekzion?
- A keni pasur ndonjë problem gjatë mpirjes me anestetikë?

A merrni barna?
A keni alergji në barna?

Ste noseči?

10-A Pregled

Kontrolli

- Odprite usta.
- Zaprite usta.

Izperite usta.

A jeni shtatzënë?

- Hapeni gojën.
- Mbylleni gojën.

Shpëlajeni gojën.

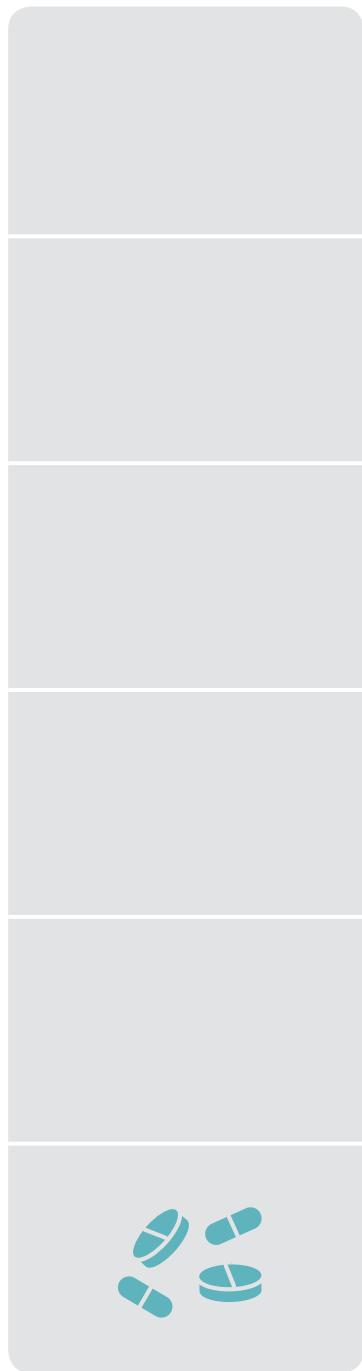
10-B Zdravljenje

Trajtimi

Iz zoba bomo odstranili zobno
gnilobo in naredili plombo/
zalivko.

Do ta heq prishjen nga dhëmbi juaj dhe do ta mbushi atë.

	V zob bomo dali zdravilo in ga zaprli z začasno plombo / zalivko. Zdravilo je v zobu lahko 3 mesece.	Do tē vendos barnë nē dhëmbin tuaj dhe do ta mbyll me një mbushje tē përkohshme. Barna mund tē qëndrojë aty deri nē 3 muaj.
	Zob bomo izpulili.	Do ta nxjerr dhëmbin.
	Prišlo je do vnetja živca. Živec bomo odstranili.	Nervi i dhëmbit është i pezmatuar. Do ta heqim nervin.
	Zob bomo omrtvičili.	Do t'ju jap anestetik lokal.
	Zobni mostiček/krono bomo cementirali nazaj.	Do ta ricementoj urën/kurorën e dhëmbit.
	Zobni mostiček/krono bomo zamenjali.	Do ta zëvendësoj urën/kurorën e dhëmbit.

Okrog modrotnega zoba je nastalo vnetje. Vstavili bomo trakec z razkužilom. Jutri bomo trakec zamenjali.

Odstranili bomo zobni kamen.

Imate zobne obloge, zato vam krvavijo dlesni.

Dlesen se vam je umaknila, zato je zob občutljiv. Naredili bomo premaz.

Vaši zobje so zdravi.

Dobili boste antibiotik.

104

Keni infekcion pérreth dhëmbit tē pjekurisë. Do ta vendos një shirit antiseptik, tē cilin nesër e ndërrojmë.

Do t'ju heq gurët e dhëmbëve.

Është krijuar pllakë në dhëmbët tuaj andaj ju del gjak nga mishi i dhëmbëve.

Mishi i juaj i dhëmbëve është térhequr, ka formuar xhepa, andaj dhëmin e keni tē ndjeshëm. Do ta mveshim atë.

Ju keni dhëmbë tē shëndetshëm.

Do t'ju jap/shkruaj një recetë pér antibiotik.

Potrebno je rentgensko slikanje zoba/vseh zob.

138

Potrebna je kontrola.

158

Na duhet një radiografi e dhëmbit/ dhëmbëve tuaj.

10-C Splošna navodila

Udhëzime të përgjithshme

Dve uri po posegu ne smete jesti in piti.

Zobe očistite vsaj 2x dnevno z zobno ščetko in zobno nitko.

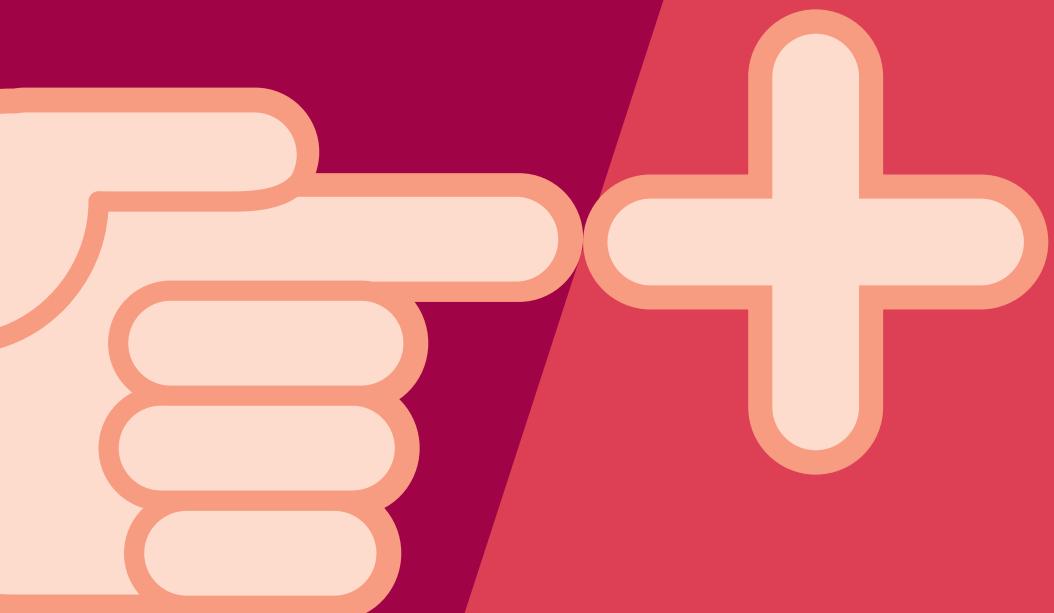
Uporabljajte mehko ščetko in ščetkajte gor in dol ali s krožnimi gibi.

Mos hani, as mos pini më së paku dy orë pas ndërhyrjes dentare.

Lani dhëmbët dhe përdorni penj për pastrimin e dhëmbëve dy herë në ditë.

Përdorni brushë të butë për pastrimin e dhëmbëve dhe lani dhëmbët duke bërë lëvizje vertikale ose rrethore me brushë.

Dodatne informacije

V nadaljevanju je nekaj najosnovnejših informacij o zdravstvenih pravicah beguncev, migrantov in drugih oseb, ki nimajo državljanstva Slovenije. Kratkemu opisu pravic so dodana zakonska določila, iz katerih te pravice izhajajo.*

1. Dostop do obveznega in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (OZZ):

Zakon (15. člen ZZVZZ) predpisuje, kdo se mora prijaviti v **obvezno zdravstveno zavarovanje** (OZZ). Dostop do OZZ imajo tako državljeni Slovenije kot nekateri nedržavljeni, ki za to izpolnjujejo pogoje. Zavarovanci so lahko osebe v delovnem razmerju; osebe, ki opravljajo samostojno dejavnost; lastniki zasebnih podjetij; prejemniki različnih socialnih dajatev (denimo denarne socialne pomoči); druge osebe z dohodkom; državljeni Republike Slovenije in tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje s stalnim prebivališčem v RS; družinski člani, ki so po njih zavarovani (denimo otroci, zakonec), in drugi. V OZZ je oseba vključena glede na svoj status in od tega je odvisno, kdo osebo prijavi v OZZ, kdo plačuje prispevek in kako visok je.

Oseba brez državljanstva RS ali dovoljenja za stalno prebivanje, ki ne spada v eno izmed zgoraj naštetih kategorij, se lahko v OZZ vključi tudi kot:

* Navedene informacije izhajajo iz iz zakonodaje, veljavne ob izidu priročnika, ki se lahko v prihodnje spreminja.

- begunec ali oseba s subsidiarno zaščito (17. točka 15. člena ZZVZZ, 98. člen Zakona o mednarodni zaščiti (ZMZ));
- tujec, ki se izobražuje ali izpopolnjuje v Republiki Sloveniji (14. točka 15. člena ZZVZZ);
- otrok do 18. leta starosti, ki se šola in ni zavarovan kot družinski član, ker njegovi starši ne izpolnjujejo pogojev za vključitev v OZZ (24. točka 15. člena ZZVZZ).

Če prispevek za OZZ ni plačan redno, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZS) za določene zavarovance zadrži pravice do plačila zdravstvenih storitev in denarnih dajatev iz naslova OZZ. Dokler dolgoročni niso plačani, lahko oseba z zadržanimi pravicami uveljavlja le nujno zdravljenje (za več informacij: ZZS).

Dopolnilno zdravstveno zavarovanje lahko sklene oseba, ki ima urejeno OZZ, na eni izmed treh zavarovalnic (Vzajemna, Adriatic Slovenica, Triglav). Ob sklenitvi dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (DZZ) je – razen izjemoma – predpisana trimesečna čakalna doba. To pomeni, da tudi, ko oseba premijo plača, DZZ zanjo v tem obdobju še ne velja.

Strošek DZZ je okrog 28 evrov na mesec. Čeprav je zavarovanje prostovoljno, se njegova premija viša za 3% letno (do največ 80%; 62.b člen ZZVZZ) za osebe, ki nimajo DZZ več kot eno leto po tem, ko morajo začeti doplačevati zdravstvene storitve (denimo ob koncu šolanja ali po dopolnjenem 26. letu).

Državljan RS in tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje, ki prejemajo denarno socialno pomoč, lahko na Centru za socialno delo uveljavijo pravico do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. Če oseba izpolnjuje pogoje, bo državni proračun kril stroške zdravstvenih storitev, ki jih drugače krije DZZ (več informacij: Center za socialno delo).

2. Dostop do zdravstvenega varstva za osebe brez obveznega in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja

a) Nujno zdravljenje

Zakon (7. člen ZZVZZ) določa, da RS iz proračuna zagotavlja sredstva za nujno zdravljenje oseb neznanega prebivališča, tujcev iz držav, s katerimi niso sklenjene mednarodne pogodbe, ter tujcev in državljanov RS s stalnim prebivališčem v tujini, ki začasno prebivajo v Sloveniji ali so na poti skozi državo in zanje ni bilo mogoče zagotoviti plačila zdravstvenih storitev, kakor tudi za druge osebe, ki niso vključene v obvezno zdravstveno zavarovanje (OZZ) ali zavarovane v drugi državi.

Nujno zdravljenje obsega neodložljive zdravstvene storitve oživljanja, ohranitve življenja in preprečitve poslabšanja zdravstvenega stanja obolelega ali poškodovanega (25. člen ZZVZZ). O nujnosti zdravljenja presoja zdravnik.

b) Osebe, ki imajo zakonsko pravico do nujnega zdravstvenega varstva, čeprav nimajo kartice zdravstvenega zavarovanja

Prosilci za mednarodno zaščito (azil) imajo pravico do nujne medicinske pomoči, nujnega reševalnega prevoza, nujne zobozdravstvene pomoči in nujnega zdravljenja (86. člen Zakona o mednarodni zaščiti).

Prosilke za azil imajo pravico do kontracepcijskih sredstev, zdravstvene oskrbe v nosečnosti in ob porodu ter do prekinitve nosečnosti.

Mladoletni prosilci za mednarodno zaščito (tudi mladoletniki brez spremstva) so upravičeni do zdravstvenega varstva pod enakimi pogoji kakor državljanji Slovenije.

Ranljive osebe s posebnimi potrebami, izjemoma pa tudi drugi prosilci, imajo pravico do dodatnega obsega zdravstvenih storitev, vključno s psihoterapevtsko pomočjo, ki ga odobri in določi posebna komisija v okviru Ministrstva za notranje zadeve.

Osebe z dovoljenjem za zadrževanje imajo pravico do nujnega zdravstvenega varstva (75. člen Zakona o tujcih).

Žrtve trgovine z ljudmi in žrtve nezakonitega zaposlovanja imajo pod posebnimi pogoji pravico do nujnega zdravstvenega varstva (50. člen Zakona o tujcih)

Evropska kartica zdravstvenega zavarovanja krije nujne oz. potrebne zdravstvene storitve v zdravstvenih ustanovah, ki so del javne zdravstvene mreže. To so storitve, ki so potrebne iz medicinskih razlogov glede na pričakovano dolžino bivanja v državi. Njihov obseg je različen – spreminja se glede na to, če se oseba dlje časa nahaja v Sloveniji (denimo dela ali študira) ali je le na turističnem potovanju. Obseg in vrsto zdravstvenih storitev opredeli zdravnik.

SPLOŠNE FRAZE za zdravstvene delavce in uporabnike

FRAZA TË PËRGJITHSHME për punonjësit e shëndetësisë dhe përdoruesit

Slovenščina	Albanščina
Pozdravi: Dobro jutro./Dober dan./Dober večer./Nasvidenje.	Përshëndetjet: Mirëmëngjes/ Mirëdita/ Mirëmbrëma/Mirë u pafshim
Vprašalnice: Kdo? Kje? Kdaj? Koliko časa? Zdaj? Koliko?	Pyetësorët: Kush? Ku? Kur? Sa kohë? Tani? Sa?
<ul style="list-style-type: none"> • Da. • Ne. • Ne vem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Po • jo • nuk e di
<ul style="list-style-type: none"> • Razumem. • Ne razumem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuptoj • nuk kuptoj
<ul style="list-style-type: none"> • Stanje je nujno. • Stanje ni nujno. 	<ul style="list-style-type: none"> • gjendja është urgjente • gjendja nuk është urgjente
<ul style="list-style-type: none"> • Prosim. • Hvala. 	<ul style="list-style-type: none"> • ju lutem • faleminderit
<ul style="list-style-type: none"> • Sem. • Tja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Këtu • atje
<ul style="list-style-type: none"> • Naprej. • Nazaj. 	<ul style="list-style-type: none"> • Përpara • mbrrapa
<ul style="list-style-type: none"> • Levo. • Desno. 	<ul style="list-style-type: none"> • Majtas • djathatas

<ul style="list-style-type: none"> • Spodaj. • Zgoraj. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poshtë • lart
<ul style="list-style-type: none"> • Hitro. • Počasi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Shpejt • ngadalë
Moje ime je ...	Mua më quajnë ...
Želim, da mi napišete ...	Dëshiroj, që të më shkruani ...
Je lahko tolmač/svojec/prijatelj prisoten pri pregledu?	A mund të jetë i pranishëm gjatë kontrollit përkthyesi/i afërmë?
<ul style="list-style-type: none"> • Boli. • Ne boli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dhemb • nuk dhemb
<ul style="list-style-type: none"> • Tešč. • Netešč. 	<ul style="list-style-type: none"> • në të esëll (tesëll) • jo në të esëll (tesëll)

SPLOŠNE FRAZE za zdravstvene delavce

FRAZA TË PËRGJITHSHME për punonjësit e shëndetësisë

Slovenščina
Sem zdravnik/zdravnica/ medicinska sestra/zdravstveni tehnik/laborant/prostovoljec/ka
Kako vam je ime?
Imate zdravstveno kartico?
Kmalu vas bo pregledal zdravnik.
Odpeljali vas bomo z rešilnim avtomobilom.
Ostali boste v bolnišnici.
Bi radi koga obvestili?

Počakajte.
Usedite se.
Ulezite se.
Mirujte.
To bo neprijetno.

Albanščina
Jam Mjeku/doktorri mjekja/ doktorresha infermjerja/ motra medicinale/tekniku i shëndetësisë/laborant/ vullnetar
Si e keni emrin? Si quheni?
A keni kartelë shëndetësore?
Së shpejti do t'ju kontrollojë mjeku/doktorri.
Do t'ju transportojmë me autoambulancë.
Do të qëndroni në spital.
Dëshironi të lajmëroni kënd?

Prisni.
Uluni.
Shtrihuni.
Qëndroni i/e qetë, mos lëvizni.
Kjo do të jetë e pakëndëshme.

Imate alergijo?
Jemljete zdravila?
Ste noseći?
Kdaj ste nazadnje jedli?
Kdaj ste nazadnje pili?
Ali ste uživali: • alkohol? • droge?
Me razumete?
Razumete slovenščino?
Potrebujete tolmača?

A keni ndonjë alergji?
A pini barna/ilaçe?
E jeni shtatzënë?
Kur keni ngrënë së fundmi?
Kur keni pirë së fundmi?
A keni pirë: • Alkool. • Substanca narkotike/drogë?
A më kuptoni?
A kuptoni sllovenisht?
A keni nevojë për përkthyes?

SPLOŠNE FRAZE za uporabnika

FRAZA TË PËRGJITHSHME për përdoruesit

Slovenščina	Albanščina
Poškodovan/a sem.	Jam i/e lënduar.
Krvavim.	Kam gjakderdhje.
Izgubil/a sem zavest.	Kam humbur vëtdijen/jam alivanosur.
Imam vročino.	Kam temperaturë.
Slabo mi je.	Më përziehet.
Imam diagnozo/bolezen.	Kam diagnozë/sëmundje.
<ul style="list-style-type: none"> • Imam alergijo. • Nimam alergije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kam alergji. • Nuk kam alergji.
Jemljem zdravila.	Marr/pi/jam me barna/ilaçe.
Sem noseča.	Jam shtatzënë.
Imam popadke.	Kam dhimbje lindjeje.
<ul style="list-style-type: none"> • Strah me je. • Ni me strah. 	<ul style="list-style-type: none"> • kam frikë/tutem • nuk kam frikë/nuk tutem
<ul style="list-style-type: none"> • Strinjam se. • Ne strinjam se. 	<ul style="list-style-type: none"> • pajtohem • nuk pajtohem
<ul style="list-style-type: none"> • Želim. • Ne želim. 	<ul style="list-style-type: none"> • dëshiroj • nuk dëshiroj
<ul style="list-style-type: none"> • Žejen/na sem. • Nisem žejen/na. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jam i/e etur • nuk jam i/e etur
<ul style="list-style-type: none"> • Lačen/na sem. • Nisem lačen/na. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jam i/e uritur • nuk jam i/e uritur

Potrebujem zdravnika.	Kam nevojë për një mjek/doktor.
<p>Potrebujem pomoč zase./</p> <p>Potrebujem pomoč za otroka./</p> <p>Potrebujem pomoč za to osebo.</p>	Më duhet ndihmë për veten time. / Më duhet ndihmë për fëmijën. / Më duhet ndihmë për këtë person.
Potrebujem zdravila.	Kam nevojë për barna/ilaçe.
Potrebujem tolmača/mediatorja.	Kam nevojë për përkthyes/mediator.
Kje se nahajam?	Ku ndodhem?
Koliko časa bom čakal?	Sa kohë do të pres?
Kje naj počakam?	Ku të pres?
Kdaj naj pridem nazaj?	Kur të kthehem?
Kakšna je diagnoza?	Çfarë diagnoze është?
Kako resna je zdravstvena težava?	Sa serioz është problemi shëndetësor?

Viri

Ajduković, M. in D. Ajduković. 1993. Psychological well-being of refugee children. *Child abuse & neglect* 17 (6), 843-854.

Bundeszahnärztkammer. *Piktogrammheft für die Zahnarztpraxis: Kommunikation ohne Worte* (dostopno na: <https://www.kzvb.de/zahnarztpraxis/asyl/>, zadnji dostop 2. 3. 2017).

Fondazione IntegrA/Azione Onlus: *Guida alla medicina per cittadini stranieri* (dostopno na: <http://www.quotidianosanita.it/allegati/allegato8904406.pdf>, zadnji dostop 2. 3. 2017).

HSE Emergency Multilingual Aid: A multilingual illustrated communication phrasebook, for use by patients and staff (dostopno na: <http://www.hse.ie/eng/services/Publications/SocialInclusion/EMA.html>, zadnji dostop 2. 3. 2017).

Heiligensetzer, C. et al. *Tip doc professional: Arzt-Patient-Gespräch-in-Bildern* (dostopno na: <http://www.tipdoc.de/hauptseiten/tipdoc.html>, zadnji dostop 2. 3. 2017).

Lipovec Čebron, U. (ur.). 2016. *Kulturne kompetence in zdravstvena oskrba: priročnik za razvijanje kulturnih kompetenc zdravstvenih delavcev*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.

McGraw-Hill's Medical Spanish Visual Phrasebook: A Point-and-Speak Field Guide to Patient Communication (dostopno na: <http://www.amazon.com/McGraw-Hill-Educations-Medical-Spanish-Phrasebook/dp/0071808884>, zadnji dostop 2. 3. 2017)

Petek, D. in I. Švab (ur.). 2016. *Sporazumevanje v družinski medicini*. El. knjiga. Ljubljana: Katedra za družinsko medicino Medicinske fakultete.

Priebe, S., M. Bogic, D. Ajdukovic, T. Franciskovic, G. M. Galeazzi, A. Kucukalic, D. Lecic-Tosevski, N. Morina, M. Popovski, D. Wang, M. Schützwohl. 2010. Mental disorders following war in the Balkans: a study in 5 countries. *Archives of general psychiatry* 67 (5), 518-528.

Schaffert A., C. Heiligensetzer. *Tip doc Hepatitis B: Informationsbrochure für Patienten und Ärzten in Bildern* (dostopno na: <http://www.tipdoc.de/hauptseiten/tipdoc.html>, zadnji dostop 2. 3. 2017).

Zakon o mednarodni zaščiti (ZMZ). *Uradni list RS*, št. 22/16 in 5/17.

Zakon o tujcih (Z Tuj-2). *Uradni list RS*, št. 45/14.

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). *Uradni list RS*, št. 72/06.

Kolofon

Avtorce: doc. dr. Nataša Hirci, asist. Vesna Homar, dr. med., Simona Jazbinšek, univ. dipl. etn. in kult. antr., mag. ekon., red. prof. dr. Nike Kocijančič Pokorn, Tanja Korošec, univ. dipl.sociolog, dipl. m. s., doc. dr. Uršula Lipovec Čebron, doc. dr. Tamara Mikolič Južnič, mag. Marija Milavec Kapun, Sara Pistornik, dipl. etnol. in kult. antr., izr. prof. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med., doc. dr. Erika Zelko, dr. med.

Urednice: doc. dr. Uršula Lipovec Čebron, Sara Pistornik, dipl. etnol. in kult. antr., red. prof. dr. Nike Kocijančič Pokorn.

Prevod: Hakim Asanabla (arabščina), mag. Sun Beibei (kitajščina), Nader Beshkoueideh, dr. med., spec. kir. (farsi), mag. Wu Dandan (kitajščina), Aigul Hakimova, dipl. med. odn. (ruščina), doc. dr. Nataša Hirci (angleščina), red. prof. dr. Nike Kocijančič Pokorn (angleščina), doc. dr. Tamara Mikolič Južnič (angleščina), Shpresa Pula, dr. med., spec. ped. (albanščina), doc. dr. Sonia Vaupot (francoščina), Tjaša Vilotič prof. geog. in univ. dipl. sin. (kitajščina).

Strokovni jezikovni pregled: Ahmad Ahmadi (farsi), Khetam Y Al Sharou (arabščina), dr. Martina Bojulin (kitajščina), mag. David Brown (angleščina), Qichao Chen (kitajščina), doc. dr. Raja Gošnak Dahmane, dr. med. (arabščina), Vera Haliti (albanščina), doc. dr. Nataša Hirci (angleščina), Gašper Malej, dipl. prim. knjiž. (slovenščina), doc. dr. Tamara Mikolič Južnič (slovenščina, angleščina), Houria Mouas, dr. med., spec. inter. med. (francoščina), dr. Marko Pokorn, dr. med. (slovenščina), mag. Ramin Shadani (farsi), Maria Syrochkina, dr. med. (ruščina).

Oblikovanje in ilustracija: Irena Gubanc univ. dipl. oblik. viz. kom., Mateja Škofič mag. graf. inž.

Realizacija preloma: Irena Gubanc univ. dipl. oblik. viz. kom., Mateja Škofič mag. graf. inž., Marko Škerlavaj, Anže Krajc.

Založila in izdala: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za založbo: Branka Kalenić Ramšak, dekanja Filozofske fakultete

Prva izdaja, drugi natis.

Naklada: 400 izvodov

Tisk: Grafex d. o. o.

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Brezplačni izvod

Priročnik je nastal v okviru projekta z naslovom »Izdaja slovarja, namenjenega lažji komunikaciji migrantov z zdravstvenim osebjem«, v katerem so sodelovale Filozofska fakulteta, Medicinska fakulteta, Zdravstvena fakulteta Univerze v Ljubljani, Nacionalni inštitut za javno zdravje in Zdravniška zbornica Slovenije. Projekt sta financirala Ministrstvo za notranje zadeve in Sklad za azil, migracije in vključevanje Evropske unije. Več o projektu na spletni strani: www.multilingualhealth.ff.uni-lj.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Projekt sofinancira Evropska Unija
iz Sklada za azil, migracije in vključevanje